

KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS

ŽIVOT

2005 SEPTEMBER
WRZESIEŃ

Č. 9 (558)
CENA 2.20 ZŁ

IDE ME
DO
ŠKOLY

NOVÝ
KRAKOVSKÝ
METROPOLITA

350 ROKOV
REPÍSK

POŽIARNICKÁ
SLÁVNOSŤ

Repiská – jedna z najmalebnejších obcí severného Spiša, zložená z troch osád (Bryjov Potok, Grocholov Potok a Vojtičkov Potok) oslavovala prednedávnom 350. výročie svojho vzniku. Slávnosť sa začala sv. omšou, celebrovanou pri polnom oltári v miestnom amfiteátri, odkiaľ je aj nás záber. Podrobnejšie o tejto slávnosti píšeme na str. 10-11.

Foto: A. Klukošovská

V ČÍSLE:

Nový krakovský metropolita	4
Chyžňanský predseda	5
Tažký osud	6
Predpovede počasia včera a dnes	7
Horčičné zrnko...	8
Krempachy '2005	9
350 rokov Repísk	10-11
Turistické atrakcie hornej Oravy	12-14
Cinnosť GS	14-15
Športová streľba	14-15
Festival svadobných zvykov	16-17
V kráľovstve Artuša a Lancelota	18-19
Prvá maturita v Nedeci	19
Požiarnická slávnosť	20-21
Poviedka na voľnú chvíľu	22-23
Podpolianske folklórne slávnosti	24-25
Čitatelia – redakcia	26-28
Poľnohospodárstvo	29
Mladým – mladším – najmladším	30-31
Šport a hudba	32
Učíme sa pliesť'	33
Naša poradňa	34-35
Psychozábava – humor	36-37
Zaujímavosti	38

NA OBÁLKE: Tanečný pári FS Blančiar z Tepličky nad Váhom počas Dňa slovenskej kultúry v Jablonke.
Foto: M. Smondek. Návrh obálky: E. Koziołová

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

Adres redakcji:

31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7/7 tel. 633-36-88,
e-mail: zivot@tsp.org.pl, www.tsp.org.pl

Wydawca:

TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE, ZARZĄD GŁÓWNY
SPOŁOK SLOVÁKOV V POLSKU, ÚSTREDNÝ VÝBOR
31-150 KRAKÓW, ul. św. Filipa 7
tel. 632-66-04, 634-11-27, fax 632-20-80, e-mail: zg@tsp.org.pl

**Zrealizowano przy udziale wsparcia finansowego
Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji**

Redaktor naczelny: JÁN ŠPERNOGA

Zespół: Agata Klukošovská, Marián Smondek

Społeczne kolegium doradcze:

Żofia Bogaćiková, Jerzy M. Bożyk, František Harkabuz,
Żofia Chalupková, Bronislav Knapčík, Lýdia Mšalová

Skład: Redakcja Život

Łamanie i druk: Drukarnia TSP, 31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7

Warunki prenumeraty:

Prenumeratę na kraj i za granicę przyjmuje Zarząd Główny w Krakowie w terminach: do 30 listopada na I kwartał, I półrocze oraz cały rok następny; do 15 czerwca na II półrocze roku bieżącego lub bezpośrednio wpłatą na konto:

BANK POLSKA KASA OPIEKI S.A. III/O KRAKÓW 73 1240 2294 1111 0000 3708 6985
Prenumeratę czasopisma można zacząć w każdej chwili.

Cena prenumeraty dla kół i oddziałów Towarzystwa:

1 miesiąc - 2,20 zł, półrocznie - 13,20 zł, rocznie - 26,40 zł

Cena prenumeraty zagranicznej jest wyższa o 100%.

**Koszt wysyłki 1 numeru za granicę pocztą lotniczą wynosi 6,80 zł,
rocznie 81,60 zł**

**Cena numeru w prenumeracie indywidualnej w kraju
wynosi 3,65 zł, rocznie 43,80 zł**

Nie zamówionych tekstów, rysunków i fotografii redakcja nie zwraca i zastrzega sobie prawo skrótów oraz zmian tytułów nadesłanych tekstów.

Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z poglądami redakcji.

Nakład 2300 egz.

Prázdniny sú už za nami a deti sa už z táborov a iných miest vrátili domov. Návraty sú ľažké, veď ktože sa rád náhli do nových povinností.

Dúfajme, že oddych pomohol nabrať deťom nové sily do ďalšej práce.

Hoci sa už otvorili školské brány, my sme stihli ešte tesne predtým zájsť za našimi školákm, ktorí si už pomaly balili nové školské potreby, učebnice a zošity. Opýtali sme sa ich, ako sa cítia pred novým školským rokom a čo od neho očakávajú.

Zastavili sme sa v rodine Šoltýsovcov v Lapšanke. V spoločnosti starých rodičov Ludvika a Heleny Šoltýsovov sme sa porozprávali s ich vnukmi Matúšom a Damiánom. Chlapci si práve obzerali svoje novoobalené čítanky. Matúš bol zhvorčivejší, preto sa aj pochválil novými vecami, ktoré má prichystané do školy. Teraz pôjde do druhého ročníka základnej školy. Ako hovoril, v škole sa mu páči, aj keď každý rok pribúdajú nové predmety, ale je to preňho zaujímavé. V triede má veľa kamarátov a rád sa s nimi po prázdninách opäť stretne. Naučil sa už dobre čítať a písť, čo mu umožňuje písť listy rodičom, ktorí sú v zámori. Knihy a zošity nakupoval spolu s babičkou a spoločne ich aj obalovali a dávali do tašky. Jeho mladší brat Damián začína tento rok prvý ročník základnej školy. Jeho taška je podstatne ľažšia od nultac-

Matúš a Damián z Lapšanky listujú v učebniciach

IDE ME DO ŠKOLY. . .

kej, keďže mu pribudlo trochu kníh a zošitov. Na školu sa teší, lebo má pekné nové písacie potreby, ktoré mu čiastočne poslali aj rodičia. Damián dúfa, že sa mu podarí dobehnuť brata v čítaní a počítaní. Pre starých rodičov je to milá povinnosť balieť vnukov do školy. Majú na to viac času a môžu sa im venovať. Chceli by, aby krásne obalené zošity, učebnice, cvičebnice a ďalšie pomôcky vydržali čo naj-

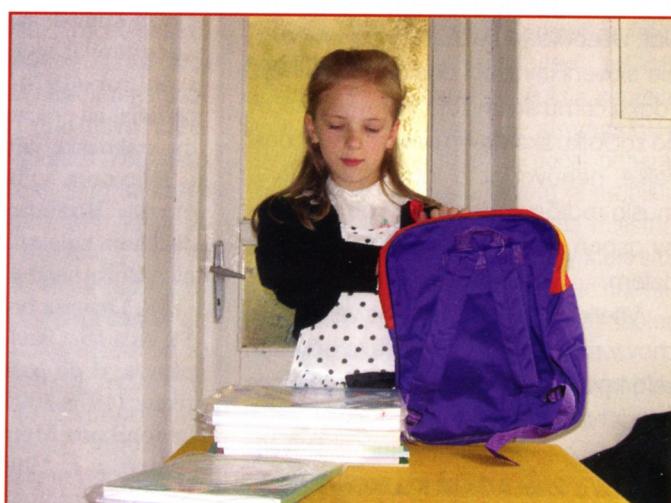
dlhšie. Keď si totiž spomenú na svoje školské roky, závidia vnukom ich pestrofarebné kníhy a iné pomôcky, o ktorých mohli len snívať. Nikto im voľakedy nevenoval až takto pozornosti a času len preto, že sa začal nový školský rok.

Našou ďalšou zastávkou bola Nedeca-Zámok, kde sme stretli tri šikovné dievčatká, ktoré mali už pripravené kníhy do školy a využívali posledné prázdn-

Patrícia, Žofka a Izabela z Nedece-Zámku

Anička Lojeková z N. Belej sa chystá do školy

nové chvíle u starých rodičov. Patrícia Bogačíková sedela pri stole a čítala svojim sesterniam rozprávku zo Života. Práve nastúpila do šiesteho ročníka základnej školy v Novom Targu. Slovenčinu sa učila v nedeckej základnej škole len dva roky, pretože neskôr sa prešťahovala s rodičmi do mesta. Ako hovorí, slovenčinu si oblúbila a teraz využíva každú príležitosť, aby sa v nej zdokonalila. Izabela navštievoje štvrtý ročník základnej školy v Nedeci. Do školy má už prichystané všetky knihy a zošity. Keby sa dalo, predĺžila by si prázdniny. Najmenšia z nich, Žofka, ešte nie je školáčka, ale tvrdila, že aj ona má nový zošit a ceruzku, aby mohla kresliť a písť písmená. Dievčatá dúfajú, že tento školský rok im prinesie veľa úspechov, naučia sa veľa nového a dostanú dobre vysvedčenia.

Beliánska žiačka Anička Lojeková si svoje nové zošity a učebnice práve balila do novej školskej tašky, keď sme k nej prišli. Anička je dobrou žiačkou a na školu sa teší, aj keď podotýka, že prázdniny sú lepšie, lebo nemá povinnosti. Teraz pôjde do druhého ročníka slovenskej základnej školy. Slovenské učebnice dostáva v škole. Tento školský rok dúfa, že bude mať výborné vysvedčenie a získa veľa nových, zaujímavých poznatkov. Teší sa, že už možno aj ona bude môcť cez prázdniny chodiť do tábora na Slovensko, o ktorom už viackrát počula od starších kamarátok.

V tomto školskom roku sa na šiestich základných školách na Spiši bude učiť slovenčinu približne dvestotriňašť žiakov a na troch gymnáziach okolo sedemdesiat. Učebnice a cvičebnice na vyučovanie slovenčiny žiaci dostávajú zdarma, vďaka čomu sa znižujú výdavky rodičov na začiatku školského roka, ktoré sú dosť veľké, nehovoriac o tom, že väčšinou musia rodičia zabezpečiť školské potreby aspoň dvom - trom školopovinným deťom.

Všetkým žiakom prajeme veľa úspechov v novom školskom roku a učiteľom veľa trpežlivosti vo vzdelávaní a výchove mladého pokolenia.

Text a foto: AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

NOVÝ KRAKOUŠKÝ METROPOLITA

Krakovská arcidiecéza má odnedávna nového metropolitu. Stal sa ním blízky spolupracovník Sv. otca Jána Pavla II., arcibiskup Stanisław Dziwisz, ktorého do tejto funkcie menoval 3. júna 2005 pápež Benedikt XVI. Doterajší krakovský metropolita, 78-ročný kardinál Franciszek Macharski, prešiel do dôchodku.

Pripomeňme, že arcibiskup Stanisław Dziwisz sa narodil 27. apríla 1939 v Rabe Wyżnej nedaleko Oravy v rodine Žofie (rod. Bielarczykovej) a Stanislawa Dzwiszovcov. Po maturite na Všeobecno-vzdelávacom lycée v Novom Targu nastúpil do Kňazského seminára v Krakove. Po šestročnom štúdiu bol 3. júna 1963 vo wawelskej katedrále vysvätený za kňaza. Vysvätil ho vtedajší kapitulárny vikár, biskup Karol Wojtyła. Potom dva roky (1963-65) pracoval ako kaplán v Makove Podhalańskom. Odiaľ odišiel na liturgické štúdia na Teologickej fakulte v Krakove, kde získal v roku 1967 hodnosť licenciáta. V roku 1981 na základe dizertácie *Kult sv. Stanislava, krakovského biskupa, do Tridentského koncilu*, pripravenej pod vedením kňaza profesora Wacława Schenka, získal hodnosť doktora teológie na Pápežskej teologickej fakulte v Krakove.

V rokoch 1966-1978 bol Stanisław Dziwisz osobným kaplánom kardinála Karola Wojtylu. Zároveň prednášal liturgiku na Katechetickom ústave v Krakove a bol redaktorom úradného časopisu Metropolitnej kúrie *Notificationes e Curia Metropolitana Cracoviensi*, členom a tajomníkom Arcidiecéznej liturgickej komisie a členom Kňazskej rady. Zúčastňoval sa na prácach Vyboru pre svätý rok (1974-1975), aktívne sa tiež podieľal na prácach Dušpastierskej synody krakovskej arcidiecézy (1972-1979): v Hlavnom výbore a vo Výbore pre otázky Božieho kultu, ako aj v redakčnom kolektíve pripravujúcim Učebnicu Božej služby krakovskej arcidiecézy

S. Dziwisz bol osobným tajomníkom Sv. otca Jána Pavla II. od jeho zvolenia za pápeža až do posledných dní jeho pontifikátu (1978-2005). V roku 1996 sa stal kanonikom Metropolitnej kapituly vo Lvove, v r. 1996 apoštolským protostárom (protonotarius apostolicus de

Arcibiskup Stanisław Dziwisz

numero) a v r. 1997 kanonikom Metropolitnej kapituly v Krakove. V roku 1998 bol menovaný za titulárneho biskupa San Leone a druhého prefekta Pápežského domu. Biskupskú sakru prijal z rúk Sv. otca Jána Pavla II. dňa 19. marca 1998. Na arcibiskupa bol povýšený v roku 2003.

S. Dziwisz je autorom knihy *Kult sv. Stanislava, krakovského biskupa, do Tridentského koncilu* (Krakov 1981, Rím 1984), spomienok o atentáte na Sv. Otca Jána Pavla II. *Dotkol som sa tohto tajomstva* (Lublín 2001) a spoluredaktorom ďalších zväzkov pápežských textov, ktoré vydávala v poľskom jazyku Libreria Editrice Vaticana. Je tiež podpredsedom rady Fondu Jána Pavla II. (od 1987). Vyznamenaný o.i. medailou Bene merenti Pápežskej teologickej akadémie v Krakove a diplomom doktora honoris causa Katolíckej univerzity v Lubline.

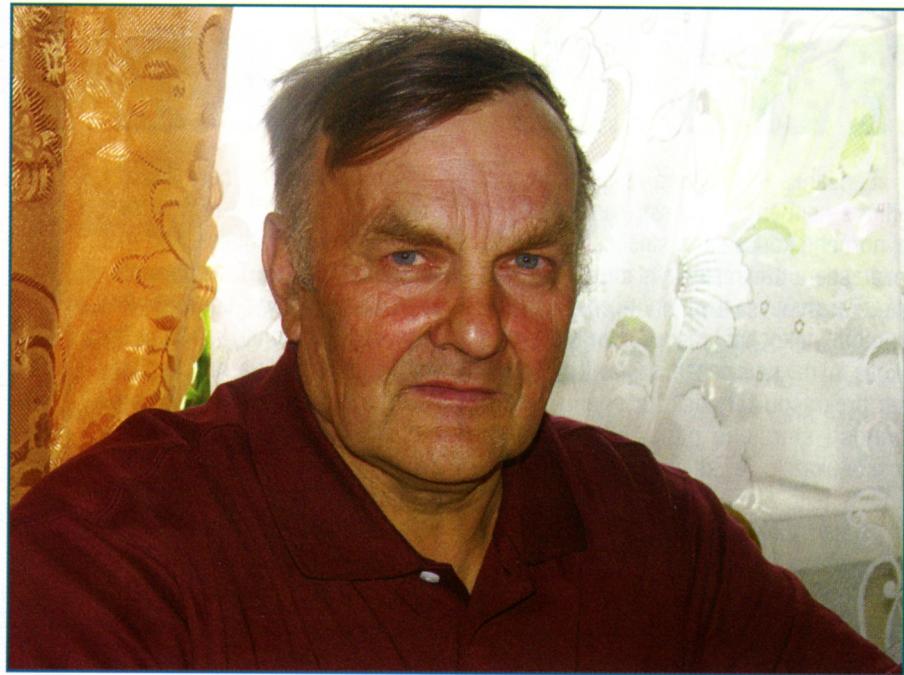
27. augusta 2005 sa konal slávnostný ingres arcibiskupa S. Dziwisa, ktorý vo wawelskej katedrále prevzal právne a liturgicky svoj metropolitný úrad. Slávnostná sv. omša sa konala na krakovskom Hlavnom námestí za účasti prezidenta PR A. Kwaśniewského a ďalších politikov, zahraničných hostí, mnohých kňazov, administrátorov farností a cirkevných hodnostárov, ako aj nespočetného zástupu verejnosti z celej krakovskej arcidiecézy. (js)

Pri hľadaní zaujímavých osudov našich krajanov sme tentoraz zablúdili do Chyžného, kde nás zaujal život a krajanská činnosť nášho krajana Karola Fulu, ktorý už dlhší čas pôsobí ako predseda miestnej skupiny Spolku Slovákov v tejto obci.

Karol sa narodil v Chyžnom 24. marca 1942. Pochádza zo slovenskej rolnickej rodiny Veroniky (rod. Meňovej) a Andreja Fulovcov. Karol má aj staršiu sestru Annu, ktorá sa vydala za Štefana Joniaka a podobne ako on, dodnes býva v Chyžnom. Karolove skoré detstvo nebolo ľahké, pretože už ako trojročný prežil útrapy z konca druhej svetovej vojny a hned po nej kruté časy prenasledovania našich krajanov bandou „Ogňa“. Okrem toho mal veľa práce na gazdovstve, keďže odmalička musel na ňom pomáhať svojim rodičom. Najprv pásol husi, neskôr kravy alebo ovce a pomaly sa priúčal tažným gazdovským prácam. Medzitým začal navštievoať základnú školu. Chodil do hornej školy. Ako si spomína tieto časy? – *Slovenčinu ma v škole učila pani učiteľka Kasperčáková. Bola na nás dosť prísna. Doteraz si dobré pamätám, že kvôli slovenčine sme mali ako deti len a len problémy. Poľské deti to mali oveľa ľahšie. Každé dieťa, ktoré nenavštevovalo vyučovanie slovenčiny, dostávalo klobásu, a v tom čase to pre nás niečo znamenalo. Ved' Orava bola chudobným regiónom. A ani učitelia nemali veľké zľutovania nad nami - slovenskými deťmi. Vždy sme cítili, že robia veľký rozdiel medzi Slovákmi a Poliakmi.*

V obci po vzniku Spolku Slovákov v Poľsku sa začal aktívne rozvíjať spoločenský život. Vznikol amatérsky folklórny súbor, ktorý v tom čase viedol kraján Omylák. Okrem toho svoju činnosť rozbehla aj krajanská dychovka. Karol pôsobil aj v dychovke a aj v súbore. Bol veľmi aktívny. Veľmi rád si spomína na tieto časy. Vystupovali na rôznych slávnostach nielen v obci, ale po celej Orave. Často cestovali na Slovensko alebo do Poľska na nejaké podujatia, aby predviedli svoje umenie.

Po ukončení školy zostal doma na rodičovskom gazdovstve. Okrem toho často chodil po okolí hrávať spolu s kapelou alebo dychovkou na rôzne zábavy a veselice, ktoré v tom čase organizoval Spolok. Nebolo zriedkavosťou, že ich pozvali hrať aj na svadby. S dychovkou hrávali aj na

Predseda MS SSP v Chyžnom Karol Fula

CHYŽŇANSKÝ PREDSEDA

slávnostných sv. omšiach, na odpustoch a na obecných zábavách.

Počas týchto potuliek okolitými dedinkami sa zoznámil aj so svojou budúcou ženou Annou rod. Kojsou so Spytkowic. Slovo dalo slovo a tak sa v roku 1981 zosobášili v kostole Nepoškvrneného počatia Panny Márie v Spytkowiciach. Po svadbe sa Anna prestáhovala k svojmu mužovi. Prevzali od Karolových rodičov gazdovstvo a začali spolu hospodáriť. Okrem toho si Karol privyrábal predovšetkým na rôznych stavbách, ako napr. v Nowej Hute alebo v Zakopanom. Istý čas pracoval aj v Trstenej na Slovensku. Keď si spolu so ženou nazbierali trochu peňazí, začali si vedľa rodičovského stavat svoj nový dom, do ktorého sa neskôr prestáhvali. Anna a Karol majú jednu dcéru Alžbetu, ktorá doteraz býva spolu s nimi aj so svojím mužom Arturom Salom, ktorý pochádza z Krakova. Karol a Anna sa už tešia jednému vnukovi Vojtovi, ktorý sa snaží dedkovi na gazdovstve pomáhať. Karol spomína: – *Gazdoval som celý život. Gazdovanie nechápem ako prácu. Je to môj koniček a mám ho veľmi rád. V poslednom čase mi v práci čoraz viac pomáha aj môj vnuk Vojtek, ktorý sa už pomaly priúča gazdovskému remeslu. Teraz sa na gazdovstve pracuje oveľa ľahšie*

ako voľakedy. Traktor sa stal veľkou pomocou každého gazdu. Netreba už všetko robiť ručne a toľko sa namáhať. Na všetko sa používajú stroje. Problém je len v tom, že dnes sa hospodárenie aj na zmechanizovanom gazdovstve nevypláca.

Karol Fula mal kontakt so slovenčinou od raného detstva. Spolu so sestrou ich rodičia vychovávali v slovenskom duchu a snažili sa im vstriepti do srdca lásku k Slovensku. To si Karol zachoval v srdci dodnes. V obci plní funkciu predsedu miestnej skupiny SSP, ktorú prevzal po svojom otcovi Andrejovi Fulovi a propaguje aj náš krajanský časopis Život. Podľa neho sa však z tejto obce pomaly vytráca slovenský duch, pretože starší od nás odchádzajú a mladšia generácia neprejavuje záujem o udržanie slovenských tradícii na Orave. Klesá aj počet odberateľov nášho časopisu. Možno je problém aj v tom, že už dlhší čas sa na miestnej základnej škole v Chyžnom nevyučuje slovenčina. Možno by tomu pomohlo nadvianie bližšej spolupráce s nejakou školou na Slovensku v rámci regiónu Orava.

Nášmu krajanovi Karolovi prajeme do ďalších rokov veľa zdravia a sily v prospénej krajanskej činnosti.

Text a foto: MARIÁN SMONDEK

ŤAŽKÝ OSUD

Lapšanka je malebná spišská dedina, jedna z najmenších na severnom Spiši. Z jej horného konca sa za slnečného počasia rozprestiera prekrásny výhľad na tatranské štíty. Zastavujú sa tu aj mnohí cudzinci, aby sa mohli pokochať krásou Tatier a blízkeho okolia. Aj my sme sa tam zastavili a obdivovali prekrásnu tatranskú scenériu v spoločnosti staršieho pána, ktorý, ako sa neskôr ukázalo, je jedným z najstarších krajanov v tejto obci.

Krajan Valent Kapolka, lebo oňom je reč, prežil v Lapšanke celý svoj život, prvú a druhú svetovú vojnu, komunizmus, aj vstup do európskej únie. Na jeho očiach sa udiali veľké systémové zmeny, búrlivé vojnové otrasy, ktoré zasiahli i tieto hraničné územia, no a ľažké povojnové pomery, ktoré ho prinútili hľadať si útočište na Slovensku. Ako sám hovorí, prežil ľažké časy okorenene horkými skúsenosťami, ale vďaka vrodenému optimizmu sa mu podarilo všetko prežiť.

Valent sa narodil 26. januára 1912 v Spojených štátach amerických v rodine Rozálie a Andreja Kapolkovcov. Jeho rodičia sa vrátili do rodnej Lapšanky, keď mal Valent len tri mesiace. Neskôr sa Kapolkovcom narobili ešte tri dcéry: Genovéva, Irena a Rozália.

Kedže Valent bol najstarší, musel od najskorších rokov pomáhať v domácnosti a na gazdovstve, ba starať sa aj o mladšie sestry. Prvá svetová vojna mu zobraťa otca na frontu.

– Boli to ľažké roky, – spomína Valent. – Stávalo sa, že sme aj hľadovali, ale nejako sme to prežili. Myslel som si, že mňa už v živote taká hrôza, ako vojna, nikdy nepostihne. Neskôr roky však ukázali, ako veľmi som sa mylil, lebo potom vypukla druhá svetová vojna a aj ja som pocítiť ľachu vojnového života a strachu o vlastnú rodinu.

Valentov otec bol na vojne päť rokov a domov sa vrátil s podloženým zdravím, takže gazdovské povinnosti ostali na Valentovi. Keď vyrástol, začal pomýšľať na ženbu. Kedže býval blízko Repísk, tam si našiel manželku. Jeho vyvolená sa volala Helena Mazurková, s ktorou sa v roku 1933 zosobášil. Helena prišla bývať k nemu a začali spoločne gazdovať. Postupne im do manželstva pribudli deti: František, Jozef,

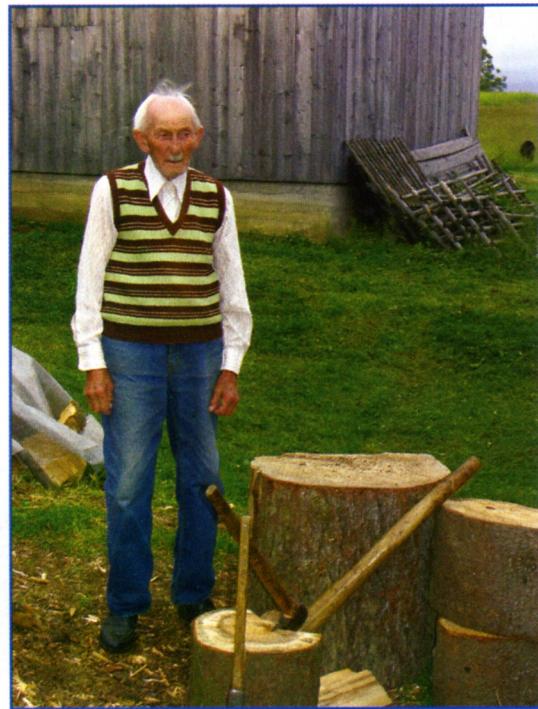
Helena, Vojtech a dcéry Anna a Štefánia, ktoré však zomreli ako deti. Zomrel aj František, keď mal len tridsaťtri rokov. Totiž pri kaplnke na hornom konci Lapšanky bol zvon, ktorým zvonili, keď sa blížila velká búrka. Raz sa nad Lapšankou zamračilo a začalo silné hromobitie. Práve keď František išiel zvoniti, zasiahol ho blesk a na mieste zabil. Spolu s ním boli tam ešte tri ľaži chlapia, ale im sa nič nestalo. Zanechal po sebe manželku a dve deti. Bol to pre Valenta ľažký úder v jeho živote. Neskôr syn Jozef odišiel do USA, Vojtech si zbral manželku z Lapšanky a usadil sa v Krakove, kym Helena sa vydala v rodnej obci.

Manželia Kapolkovci sa snažili ako vedeli zabezpečiť svojim deťom lepšiu budúcnosť. Zdalo sa im, že ich život sa pomaly, ale isto dostáva do správnych koľají, takže budú môcť pokojne myslieť na budúcnosť.

Povojnové búrky

Do toho usporiadaneho života však zasiahla druhá svetová vojna. Valenta zobraťa na osiemmesačný vojenský výcvik do Ružomberka. Naštastie ako jediný živitel početnej rodiny sa nedostal na frontu. – Pri konci vojny sa v Lapšanke a okolí zastavil front. Počas prudkej streľby vyhorela polovica Vyšných Lápš, – spomína Valent. – Báli sme sa, aby delá nezasiahli aj náš dom. Vyviazli sme naštastie so zdravou kožou. Keď sa o pár mesiacov vojna skončila, boli sme veľmi šťastní.

Všetci dúfali, že sa konečne ich každodenňý život začne priaživo vyvíjať. Neboľo to tak. Podľa Valentu sa vtedy pre krajanov začala ešte horšia etapa tajnej vojny proti ľuďom hlásiacim sa k slovenskej národnostnej menšine. Po spišských obciach šarapatila banda „Ogňa“, okrádala najmä krajanské domácnosti. – Žili sme v strachu, a aby sme si zachránili životy, mnohí z našej obce odchádzali do hôr a na Slovensko. Ja som sa skrýval tri mesiace v Matiašovciach, – hovorí Valent. – Domov som prichádzal len v noci pozrieť sa, ako sa majú. Z našej obce banda brala

Krajan Valent Kapolka

chlápa na „Kotelnicne“, kde ich bila a vyhrala sa im. Útekom sme si zachránili životy a rodiny. Táto neistota a strach boli najhorším obdobím môjho života.

Keď bol Valent v Matiašovciach, ponúkli mu tam gazdovstvo v Spišskej Belej. – Dávali mi izbu a dva hektáre pola, ale mne bolo ľuto nechať rodnu obec a rodičovské gazdovstvo. Rozhodol som sa ostať v Lapšanke, čo dnes ľutujem, ale asi tak mi bolo súdené, – podotýka Valent.

Dnes je Valent na zaslúženom dôchodku, ale sa ešte stále živo zaujíma o gazdovské pomery. Podľa neho nový systém nedoniesol rolníkom veľa dobrého. Krajan Kapolka je človekom, ktorý musí byť stále v pohybe. Nazrie do hospodárskeho dvora, narúbe dreva do pece, prejde sa po obci, zájde si do kostola a občas aj na posiedku k znáym.

Povedal nám, že život je zložitý, ale treba sa tešiť tomu, čo máme. Prečo šťastím je veľká rodina. Má dvanásť vnukov a štrnásť pravnúčat, ktoré na dedka nikdy nezabúdajú. Valent je veselým človekom, zhovorčívym a rad si požartuje.

Krajan Kapolka je dlhoročným členom Spolku a čitateľom Života. Vždy sa zaujímal o krajanské dianie v obci. Aj svoje deti vychoval v tomto duchu.

Prajeme mu do ďalších rokov veľa zdravia, lásky a porozumenia v rodine.

Text a foto:
AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

PREDPOVEDE POČASIA VČERA A DNES

Ludí oddávna zaujímalо, čo ich čaká v budúcnosti, či budú zdraví alebo začnú chorľavieť, aká bude úroda, prípadne počasie o deň, dva, týždeň či o mesiac. Veľmi živý záujem bol a aj nadalej je najmä o predpovede počasia, od ktorého predsa priamo závisela budúca úroda a teda aj úspech či neúspech rolníkovej práce. Keď si napr. chceme naplánovať dovolenku, chceli by sme vedieť, či nám počas nej počasie bude priať alebo nie. Samozrejme dnes nám v tejto veci život uľahčuje televízia alebo rozhlas, ktoré pravidelne vysielajú, dokonca niekoľkokrát denne, krátkodobé i dlhodobé predpovede počasia, opierajúce sa o vedecké výskumy domácich i svetových meteorologických ústavov, takže sú pomerne presné. A že im to občas nevyjde, to je už iná vec.

Kedysi, keď tieto médiá ešte neboli také rozšírené alebo ich vôbec nebolo, ľudia využívali svoje pranostiky, ktoré im ponúkala sama príroda. Na základe dlhodobých pozorovaní prírodných javov, prípadne jednotlivých dní alebo mesiacov a iných úkazov dochádzali k všeobecným záverom, ktoré im nezriedka veľa napovedali o budúcom počasí. Mnohé z týchto záverov sa zachovali podnes v podobe rôznych prísloví. Dá sa povedať, že tieto predpovede boli často veľmi spolahlivé. Nenadarmo sa hovorí, že sú to ľudové múdrosti. Aj dnes sa stáva, že skúsení rolníci si pred začiatím nejakej dôležitej práce na svojom hospodárstve overujú rozhlasové či televízne predpovede počasia so svojimi ľudovými pranostikami a až potom sa púšťajú do tejto práce.

Veľký význam pri pozorovaní prírody a predpovediach počasia mal mesiac a najmä mesačné zmeny. Napr. keď mesiac bol v kruhu, malo do troch dní pršať. U nás vo Fridmane si pri predpo-

vediach všímal aj šum Dunajca. Keď napr. šum tejto rieky bolo počuť na hornom konci obce, malo byť do troch dní pekné počasie. Keď však šum bol počutelný na dolnom konci, bolo to znamenie, ktoré jednoznačne naznačovalo, že čoskoro začne pršať. Niektorí ľudia si napr. všímal dni od Lucie (13.12.) do Vianoc a podľa toho, aké boli tieto dni, taký mal byť budúci rok. (Kedysi veľmi dobre sa v ľudových pranostikách vyznal dlhoročný predseda MS SSP v Dolnej Zubrici a dopisovateľ Života – zosnulý Eugen Kott, ktorý nám dlhé roky predpovedal počasie na celý rok – pozn. redakcia)

Teraz uveďme niekoľko prísloví, ktoré mnohí ľudia nielenže poznajú, ale podľa nich aj odhadujú budúce počasie. Či v tom niečo je, môžete si to sami overiť.

- Na sv. Gregora (12.2.) idú ľady do mora. – Suchý marec, mokrý máj, bude žito ako háj. – Sv. Jozef (19.3.) pekný, zvestuje rok úrodný. – Čo do Ďura (24.4.) narastie, to po Ďure skape. – Medardova (8.6.) kvapka 40 dní kvapká. - Sv. Ján (24.6.) odoberá kravám mlieka džbán. – Do Jána maslo, po Michale (29.9.) nitka. - Po Michale tráva čo bys ju kliešťami ľahal nepôjde von. – Peter Pavol (29.6.) hríby sadil a sv. Ján sa o ne vadil. – Do Petra (29.6.) niet tepla, a po Petre už je po teple. - Na Petra Pavla seje Pán Boh prvé hríbky. – Sv. Hana (26.7.) slubuje zimné večery a rána. – Sv. Duch popráva oziminy a sv. Ján jariny. – Netreba Boha o dážď prosiť, príde hned, keď začneme kosiť. – Pankrác, Servák, Bonifáč (12.-14.5.), tra ja ľadoví mužovia. – Jakub (25.7.) chleba kúp, pálenky nalej, pojdemce ďalej. - Na sv. Vavrinca (10.8.) švábka do hrnca. – Keď na Katarínu (25.11.) stojí hus na ľade, na Vianoce bude stáť na blate. - Na sv. Katarínu schovaj sa pod perinu. – Sv. Martin (11.11) a Hromnice,

(2.2.) pradú z tej istej praslice. - Lastovičky na odletu, koniec i babiemu letu. – Po Matúši (21.9.) čiapku na uši. – Na Šimona Judy (28.10.) mrznú v poli hruď. – Sv. Barbora (4.12.) ľahá sane do dvora. – Malá Mara (25.3.) chleba dala, veľká Mara (8.9.) chleba vzala. – Jasné Vianoce, tmavé stodoly, tmavé Vianoce, jasné stodoly.

JÁN BRINČKA

Naša fotohádanka

Naša snímka predstavuje známeho poľského speváka a hudobníka, vedúceho skupiny Oni tra ja (Ich Troje). Aby sme vám uľahčili uhádnuť o koho ide, pripomienieme, že pred pár rokmi dosiahol veľký úspech v súťaži Eurovízie. Napíšte nám jeho meno a priezvisko a pošlite do redakcie. Medzi autorov správnych odpovedí vyžrebujujeme knižné odmeny.

* * *

V Živote č. 6/05 sme uviedli fotografiu herca Artura Barciša. Knihy výzrebovali: Mária Kašpráková z Jablonky, Emil Rusek zo Zakopaného a Eva Kalinová z Katovic.

HORČIČNÉ ZRNKO...

Náš kresťanský život neustále napriekuje. Pripomínaju nám o tom mesiace, ktoré prežívame, prichádzajú jeden za druhým a nevieme, čo nám prinesú. Pýtame sa samých seba o našu kresťanskú identitu, o naše svedectvo, o zmysel nášho života. Všetko sa točí dookola a my sami môžeme v tom všetkom stratiť to, čo je najdôležitejšie. Ježiš nám stále ponúka nové myšlienky i nápady, ako prežiť život, aby to, čo robíme každý deň, malo hlboký zmysel. Čítajme evanjelium a nájdeme tam odpoveď na všetko, čo nás trápi.

**11.9.2005, 24. nedela
v cezročnom období,
Mt 18, 21-35**

Odpustenie – to je téma dnešného evanjelia. Ježiš učí odpúštať. Koho? Svojho učenika, na ktorom postaví svoju Cirkev. Preter sa pýta, akoby bol práve pri Ježišovi. A majster mu dáva odpoveď, ktorá bude dlho aktuálna, až do našich čias. V živote to vyzerá tak, ako vyzerá. Bol som na istom pohrebe a videl som smútiacu rodinu, ktorá plakala preto, že im ktosi zomrel, ale aj preto, že bratia si nevedeli odpustiť a teraz sa to už nedalo. Jeden z nich bol už v hrobe... Videl som matku, ktorá plakala, lebo syn neboli u nej už tri roky... Videl som mladých, zarmútených, lebo jej krstná mama neprišla na sobáš, keďže sa hnevá. Ako to je, pýtal som sa sám seba, s tým našim kresťanským životom? Berieme ho vážne? Odpoveď treba nájsť rýchlo, lebo čas sa nám kráti.

**18.9.2005, 25. nedela
v cezročnom období,
Mt 20, 1-16**

Božie kráľovstvo potrebuje pracovníkov. Kardinál Karol Wojtyła, keď sa vrátil z II. vatikánskeho koncilu, nás učil, že každý pokrstený má v Cirkvi, čiže v Božom kráľovstve, svoju dôležitú úlohu. Je to tak, ako v podobenstve, ktoré sme práve počuli. Jedni horlivu pracujú, iní kritizujú a ďalší stoja, prizerajú sa a hovoria, že to všetko nemá zmysel a treba to urobiť ešte inak. Sú takí, ktorí

sa o Božie kráľovstvo vôbec nezaujímajú. Aký je náš postoj? Ku ktorým ľuďom patríme? Vo farnosti, kde pracujem, mám skupinu mladých. Tešíme sa na nich, lebo sú to mladí ľudia, ktorým záleží na tom, aby spoznali svoje miesto a úlohu v Cirkvi. Prichádzajú na stretnutia, modlia sa spoločne, navštěvujú chorych a ak je to potrebné, urobia niečo aj v kostole, poznajú spoločnú modlitbu atď. Vidím, že sú to ľudia, ktorí majú „sensus Ecclesiae“, čiže cirkevný zmysel.

**25.9.2005, 26. nedela
v cezročnom období,
Mt 21, 28-32**

Pan Ježiš dnes rozpráva o dvoch synoch istého človeka. Obaja môžu byť pre nás vzorom, ako netreba robiť. Jeden povedal „áno“, ale nešiel, zase druhý povedal „nie“, ale potom išiel pracovať. Dobré deti – to je veľký úspech. Rodičia sa vždy snažia dobre vychovať deti. Rodina je najdôležitejším miestom výchovy. Nič ju nenahradí. Vedia to tí rodiča, ktorí chcú vo svojom malom prostredí tvoriť klímu viery. Pozerám sa už dlhší čas na jednu rodinu a čudujem sa, ako to robia. Nejde len o to, že ich vidím často v kostole, ale aj o to, že ich často vidím spolu! Spolu idu do obchodu, spolu oddychujú, spolu sa tešia. Sú stále spolu. Aké sú naše rodiny, taká bude naša vlast, naše spoločenstvo a pod. Rodina je dnes ohrozená, ešte nikdy nebola taká ohrozená. Nech je Ježiš na prvom mieste v našich rodinách – to je najlepšia rada.

**2.10.2005, 27. nedela
v cezročnom období,
Mt 21, 33-43**

Ježiš zasa hovorí o kráľovstve, ktoré priniesol na zem. Božie kráľovstvo je v

našich srdciach. Musíme sa starať, aby bolo aj v srdciach tých, ktorých máme okolo seba. Ježišovo kráľovstvo sa buduje modlitbou a prácou. Svätý Benedikt hovoril „ora et labora“ – modli sa a pracuj. Každá práca a námaha prinesie ovocie len vtedy, keď bude spojená s modlitbou. Modlitba však musí byť autentická. Ide o to, aby to bol rozhovor s Bohom. Nemôže to byť monológ, čiže hovorí len ja a Pan Boh má počúvať. Boh hovorí do môjho srdca, ale môžem to vôbec nepočuť. Keď si nájdeme čas na modlitbu, aj moja práca bude posvätená. Teraz sa ľudia často vyhovárajú, že na modlitbu nemajú čas. Máme mesiac zasvätený Ružencovej Panne Márii. Je to krásna modlitba, ktorú sa môžeme modliť aj pri práci, v autobuse, na zastávke... Vždy mám ruženec pri sebe, môže byť totiž potrebný. Božia Matka povedala, že touto modlitbou môžeme veľa vyprosiť. Keď sa modlíme Zdravas, posväčujeme aj našu prácu.

Kňaz PAVOL KUBANI

Úhľadné krempašské domy

Krempašská dychovka na slávnosti v Dębne

KREMPACHY '2005

Jún 2005 – v súlade s rozpočtom richtárskej rady sa v Krempachoch uskutočnila úprava ulice Nadmlynovka od Moša k Mravčákovi, ako aj oprava dvoch krátkych úsekov cesty vedúcej do Durštína.

Júl 2005 – v tomto mesiaci uplynulo 5. výročie odovzdania do užívania amfiteátra v Krempachoch. Iniciátorom tohto stánku bol zosnulý kapelník Ján Kalata. Na výstavbe sa podieľali o.i. richtárska rada, urbársky spolok, športový zväz LZS Spiš-Krempachy a ďalší. Významnú finančnú pomoc na výstavbu poskytol aj Spolok Slovákov v Poľsku. Prvou skúškou objektu bola prehliadka folklórnych súborov zo Spiša, ktorý pripravila M. Wněková, a spoločenský ples a zaťažkávacia skúška pódia sa uskutočnila 27. augusta počas prehliadky krajanských dychoviek.

3.7.2005 – v krempašskom amfiteátri sa uskutočnil 12. ročník Dňa slovenskej kultúry v Malopoľsku, ktorého sa zúčas-

Na turnaji v N. Belej s účasťou LZS Krempachy

tnili folklórne súbory z Novej Belej, Chyžného, Podvlka i M. Lipnice a zo Spiškej Novej Vsi, skupiny moderného tanca z Krempáčov, kapely z Jurgova a Krempáčov a dychovka z Kacvínna. (podrobnejšie o tomto podujatí sme písali v Živote č. 8/2005 – redakcia).

3.7.2005 – v Krempachoch sa konal futbalový turnaj o pohár kr. Františka Tomaškoviča (z USA), ktorého sa zúčastnili družstvá z Novej Belej, Durštína, Fridmana a Krempáčov. Vítazmi turnaja sa stali futbalisti z Krempáčov, ktorí vo finále porazili Durštín 5:0.

10.7.2005 – FS Zelený javor z Krempáčov sa zúčastnil prehliadky spišských folklórnych súborov na Nedeckom zámku. Tento krempašský súbor pod vedením M. Wněkovej štartoval aj na Podpolianskych folklórnych slávnostach v Detve, kde zožal veľký úspech.

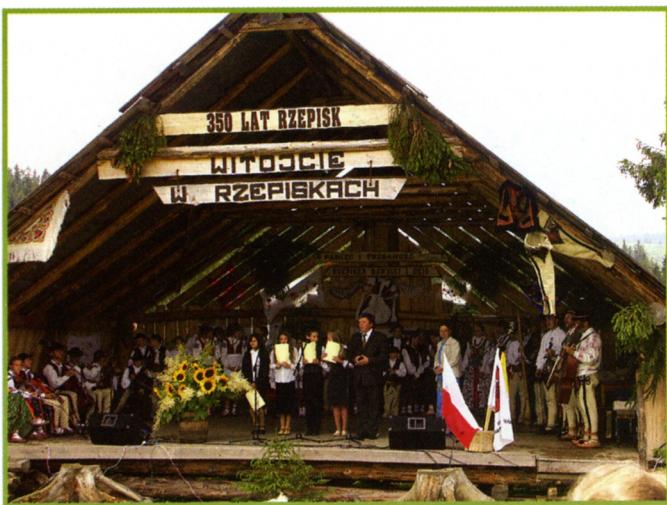
10.7.2005 – družstvo krempašských strelecov úspešne štartovalo na streleckých pretekoch v Novom Targu. V streľbe z malokalibrovky zvíťazila krempašská juniorka Margita Lukášová, ktorá získala 89 bodov, a v streľbe z pištole vyhral taktiež Krempašan Jozef Tazik.

17.7.2005 – v obci Trute sa konali gminné požiarnické preteky za účasti 22 jednotiek z Novotarskej gminy a jednej slovenskej zo Závažnej Poruby. Krempašskí požiari si počínali veľmi dobre, keďže obsadili tretie miesto za družstvami z Krauszowa a Rogožníka.

17.7.2005 – v Krempachoch sa uskutočnilo finále súťaže pri príležitosti 30-ročia futbalového zväzu Malopoľska za účasti futbalových veteránov krakovských klubov Visly, Cracovie a Garbarne. V zápase s reprezentatmi Podhalska krakovskí futbalisti vyhrali 5:2. Titul najlepšieho futbalistu 30-ročia získal J. Wodziński.

24.7.2005 – na turnaji o pohár novotarského starostu zvíťazili futbalisti z Novej Belej pred družstvami Granit Čierna Hora a LZS Spiš Krempachy.

Text a foto: FRANTIŠEK PACIGA

Z pódia sa Repiščanom prihovára vojť J. M. Modľa

Divákom neprekážalo ani nepriaznivé počasie

V V peknom prírodnom prostredí Grocholovho Potoka majú Repiščania postavený amfiteáter, v ktorom sa 10. júla t. r. konali oslavy 350. výročia vzniku obce Repiská. Slavnosť sa začala sv. omšou odslúženou za všetkých obyvateľov Repíšku, dnešných a aj za predchádzajúce generácie. Po omši sa začal umelecký program, v ktorom vystúpili folklórne súbory z okolitých obcí a ďalší účinkujúci. Účastníci osláv si tiež mohli vypočuť obsiahly referát o historíi tejto malebnej obce.

Z histórie Repíšku

Vo svojich dejinách Repiská patrili postupne k trém politickým organizmom: Uhorskej monarchii /1655-1918/, Poľsku /1918-1939/, Slovenskej republike /1939-1945/ a po druhej svetovej vojne opäť k Poľsku.

Repiská vznikli valašským osídlením v prvej polovici 17. storočia. Ako obec sa

350 ROKOV REPÍSK

prvýkrát spomínajú v dobových historických prameňoch z roku 1655. Podľa legendy zakladateľom obce bol nejaký pastier a drevorubač Repiščák, príbuzný Repiščaka, bývajúceho dnes na Šoltýšstve v Čiernej Hore. Podľa jeho priezviska dostala obec názov Repiská. Zakladateľ obce sa so svojou rodinou usadil na území dnešného Šoltýsovoho zárubka. Od svojho vzniku osada patrila do vyšnolapšanskej farnosti a vo fariských záznamoch sa od roku 1655 spomína meno rodiny Šoltýsovcov, ako aj tzv. Šoltýšstvo, ako najskôr osídlené miesto dnešných Repíšku. Od roku 1660 sa spomína už aj názov sídliska Pavlíky, ktorého zakladateľmi boli pastierske rodiny pochádzajúce z Nižných a Vyšných Lápš a ich okolia. Ako hovorí legenda, medzi týmito rodinami boli Pavlíkovci, podľa ktorých bola pomenovaná osada Pavlíky a vznikol aj názov Pavlíkovský vrch. V dokladoch z neskoršieho obdobia sa tiež spomína meno Šimona Pavlíka, ktorý bol vraj richtárom obce. Pastieri klčovali lesy, aby získali pôdu, na ktorej sadili repu. Miesto, kde rástla, teda repnisko, pomenovali podľa toho Repískami. V Repiskách

sa osídlovali nielen obyvatelia severného a východného Spiša, ale aj Podhalska, Piešťan, doliny Popradu a iných oblastí. Historici sa domnievajú, že na prelome 16. a 17. storočia prišla na toto územie aj posledná vlna valašských pastierov z Balkánu, ktorí sa úplne asimilovali s domácim obyvateľstvom.

Existuje ďalšia domnenka, že práve pastieri zaviedli názov obce Repiská (Repiszte, Repisko), od albánskeho slova „repire“ alebo „repjete“, ktoré označuje „svah vrchu“, „strmú dedinu“. Ostatne Repiská sú predsa strmou dedinou. Usadlíci nadobúdali vlastnícke právo pôdy vyrúbaním lesov a tak získavalí pastviny, hospodársku pôdu a územia pre výstavbu obydlí. Postupne vzniklo osemnásť zárubkov rozdelených na päťdesiatšeš štvrtiek, pomenovaných podľa mien ich zakladateľov. Najväčší je zárubok Šoltýsovcov, ktorý sa tiahne cez celú obec a má štyri štvrtky.

Obec mala pastiersky charakter a je rozdelená potokmi, pri ktorých sa usadilo obyvateľstvo. Tak vznikli Štyri sídliská: Bryiov, Grocholov, Vojtičkov a Madejov Potok.

Spočiatku obyvatelia Repíšku chodili do kostola vo Vyšných Lapšoch a tam aj pochovávali zomrelých. V roku 1670 bol postavený kostol v Jurgove, kam začali chodiť Repiščania. Samostatná jurgovská farnosť však vznikla až v roku 1741. Filiálkou tejto farnosti sa najskôr stala Čierna Hora a až v roku 1779 Repiská.

V Grocholovom Potoku až v roku 1957 vznikol drevený kostol, ktorý postavili oby-

vatelia Grocholovho a Vojtičkovho Potoka. Jedenapolhektárový pozemok pre potreby kostola a fary darovala rodina Andreja Madejcu (Fiškalusa). Druhý, murovaný kostol postavili v Bryjovom Potoku z iniciatívy jeho obyvateľov. Finančnú podporu poskytli susedné farnosti, viacerí kňazi a otec biskup Dominik Kalata, rodák z Novej Belej, ktorý pôsobí v Nemecku, ako aj rodáci bývajúci v zámorií. Slávnostná posviacka kostola sa konala 12. júla 1997 za účasti krakovského kardinála Franciszka Macharského. Pozemok pre kostol darovali rodiny: Jurgoviancov (Kubiškých), Dzianoniovcov a Plutovcov.

V roku 1873 sa po celom Spiši rozšírila epidémia cholery, ktorá prišla sem z dolného Uhorska a susedných krajín. V dôsledku tejto choroby zomrelo veľa ľudí. Naštastie v Repiskách, ležiacich akoby v ústrani, zomieralo menej ľudí. V tomto období nariadením uhorskej vlády vznikol v Bryjovom Potoku cintorín, na ktorom bola roku 1908 postavená dnes už pamiatková kaplnka sv. Jozefa. V Grocholovom Potoku bol cintorín zriadený v roku 1902.

Podľa dobových prameňov dvadsať rokov po epidémii cholery, teda v roku 1892, bývalo v obci 499 obyvateľov, z toho 498 katolíkov a 1 Žid. Pre porovnanie v Jurgove bolo v tomto období 586 obyvateľov, z toho 581 katolíkov a 5 Židov, kým Čierna Hora mala 338 obyvateľov, z toho 334 katolíkov a 4 Židov. Rómovia sú zarátaní medzi katolíkov. Koncom 20. storočia, čiže v roku 1995, mali Repiská už 680 obyvateľov.

Hlavným zdrojom obživy pre obyvateľov tejto obce bolo späťatku pastierstvo a až neskôr roľníctvo. Od 18. storočia sa plocha pastvín začala zmenšovať na úkor

poľnohospodárskej pôdy. Od 19. storočia Repišťania páslí ovce a dobytok aj na poľanach v Belianskych Tatrách, ktoré patrili správe nedeckého panstva. Pracovali tiež v tranských lesoch. Dodnes sa tu zachovali bohaté pastierske tradície, najmä takých starých bačovských rodov ako: Šiškovci – Goliosovci, Madejovci, Solusovci – Tlupavcovci, Trzopovci – Kuniackovci, Vojtičkovci – Kierdelovci. Predkovia najstaršieho bačovského rodu Šiškovci – Goliosovci mali voľakedy svoje vlastné pastviny vo Vysokých Tatrách, ale v roku 1954 sa tieto pastviny stali súčasťou Tatranského národného parku a boli poštátnené. Odvtedy Repišťania vyvážajú ovce na pasienky v Beskydoch, Sudetách a Bieszczadách.

Skoro do konca prvej svetovej vojny žila obec akoby v izolácii od technických výmoženosť svojich čias, nemala prístup k elektrine, telefónu, televízii, tlači. Ľudia žili svojimi problémami a navzájom si pomáhali. Museli byť sebestační. Zaoberali sa zelinkárstvom, včelárstvom, remeselníctvom, kováčstvom, ovocinárstvom, rezbárstvom, debnárstvom ap. Niektorí odchádzali za prácou na dolnú zem, ďalší, najmä po roku 1880, emigrovali do Ameriky.

Ponuka domáčich údenín

e-mail: zivot@tsp.org.pl

Súbor Malé Podhale z Jurgova vo výre tanca

postavili murovanú školu v Bryjovom Potoku, ktorá slúžila žiakom celé 20. storočie.

Zo začiatčného obdobia školstva v Repiskách sa nezachovali doklady. Len z rozprávania ľudí vieme, že v druhej polovici 19. storočia učil repišské deti čítať, písat a základy náboženstva tunajší múdry roľník. Od začiatku 20. storočia deti navštěvovali školu, v ktorej sa učili podľa aktuálnych smerníc. Pred druhou svetovou vojnou mali Repiská len troch ľudí s maturitou, ktorí urobili vo Varšave a ďalších dvoch, ktorí cez vojnu zmaturevali na Slovensku. Dnes je ich oveľa viac. Mnohí absolventi základných škôl v Repiskách skončili stredné školy v Jablonke, Novom Targu a Zakopanom, ba aj vysoké školy doma a na Slovensku. Dnes sú uznávanými pracovníkmi rôznych oddelení administrácie, učiteľmi, riaditeľmi či vedeckými pracovníkmi.

Repišká majú neobvyklú prírodnú polohu, odkiaľ sa rozprestiera prekrásny výhľad na panorámu Tatier, Pienin a Babej hory, čo nepochybne prispieva k rozvoju agroturistiky.

Vráťme sa ešte k podujatiu, na ktorom nechýbali ani bačovia so svojimi ovečkami, ktorí predvádzali svoje remeslo. Každý maškrtník si mohol pochutiť na ovčích syroch, domáčich zákuskoch, klobáse, guláši a ďalších dobrotách. Medzi divákmami boli o. i.: vojt gminy Bukowina Tatrzanska Jozef Milan Modla, veľvyslanec PR v Bratislave Vojciech Biliński, pracovník velvyslanectva PR v Bratislave Milan Wenit, poslanci gminnej rady a ďalší.

Prajeme Repištanom veľa úspechov v ďalšom rozvoji ich obce.

Sprac. a foto: AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

TURISTICKÉ ATRAKCIE HORNEJ ORAVY

POKRAČOVANIE Z Č. 7/05

Dnes sa zastavíme sa dlhšie pri kráľovnej Beskýd – Babej hore. Svojou výškou 1723 m je najvyšším vrcholom v Západných Beskydách. Nachádza sa na slovensko-poľskej hranici a patrí medzi najkrajšie vyhliadkové body v celých Karpatoch. Najvyšší štít tohto masívu, ktorý nazývajú aj Diabolský, je známy prekrásnymi západmi a východmi slnka, ale tiež prudkými zmenami počasia. Na vrchole je zachovaný kamenný stílp z roku 1876, postavený na objednávku kúpeľov v Oravskej Polhore na počesť 70. výročia výstupu arciknieža Jozefa Habsburského na Babiu horu. Na začiatku 20. storočia Nemecký zväz turistov v Beskydách vybudoval pod vrcholom horskú chatu, ktorá však zhorela v r. 1949. Na území masívu Babej hory z Poľskej strany vznikol v roku 1954 Babohorský národný park. Rozvíja sa tu mnoho horských, subalpínskych a alpínskych spoločenstiev rastlinstva a živočíšstva. Na Babiu horu môžeme vystúpiť od Oravy po dvoch turistických trasách. Jedna vychádza z Jablonky a prechádza cez Malú Lipnicu, Kyčory a Privarovku a pokračuje južným svahom až na sám vrchol. Druhá trasa vedie od Lipnického sedla (Kroviarky) po východnom svahu cez Sokolicu a Kępu na Diabolský. Do sedla sa môžeme dostať po zelenej značke z Hornej Zubrince, na ktorej sa nachádza aj náučný chodník, po červenej od vrchu Kyčorky alebo autom po ceste spájajúcej Hornú Zubricu so Zawojou. Na úpätí Babej hory nájdeme viacero penziónov alebo agroturistických hospodárstiev, kde sa môžeme ubytovať.

Horná Zubrica

Z Babej hory sa možno vybrať pozdĺž starej hranice obca mi smerom na východ. Po starej hranici viedie červená turistická značka vychádzajúca z Babej hory cez Lipnické sedlo až na vrch Polica. Obchádza Hornú Zubricu zo severozápadnej strany. Je to najsevernejšia oravská obec ležiaca v doline potoka Zubrica a Solavka na úpätí Políc a Babej hory. Obec vznikla začiatkom 17. storočia. Farnosť v tejto obci bola zriadená v roku 1787. Pôvodný drevený kostol sv. Michala Archanjela bol vybudovaný v roku 1725. Terajší,

Bočný oltár v horozubrickom kostole

Drevenica v Hornej Zubrici

murovaný, pochádza z roku 1841. Hlavný oltár v barokovom štýle pochádza z roku 1910 a predstavuje boj archanjela Michala s drakom. V kostole nájdeme aj niekoľko kostolných zástav so slovenskými nápismi. Vedľa kostola stojí drevená zvonica z 18. storočia a kamenná socha Nepoškvrneného počatia Panny Márie z roku 1876. Okrem toho tu nájdeme ešte niekoľko malých kaplniek a sôch - socha sv. Jozefa s dieťaťom pri základnej škole z roku 1876, súsošie korunovácie Panny Márie sv. Trojicou z roku 1891, ako aj kaplnka III. Kristovho pádu v osade Zimné diery. V obci mal svoje sídlo zaslúžilý rod Moniakovcov, ktorý v roku 1674 cisár Leopold povýšil do zemianskeho stavu za zásluhy v boji o katolícku Oravu. Vo farskom kostole visí nad presbytériom votívna zástava z roku 1713 obstaraná Moniakovcami z vďakys za povýšenie. Táto rodina zanechala po sebe ešte jednu pamiatku – svoje šlachtické sídlo, ktoré stojí uprostred Oravského etnografického parku a stalo sa základom tohto skanzenu. Okrem tejto stavby tu sústredili množstvo exponátov z celej hornej Oravy, ktoré rozšírili pôvodné zbierky napr. o drevenicu z výškou, hospodárske dvory so zariadením, plílu a iné. Okolie obce je široko-daleko známe ako dokonalá hubárska oblasť. Niekoľko domov v oravskom slohu nájdeme aj v dedine. V osade Zimné

Kostol sv. Martina v Podvŕku

Diery a na vrchu Polica sa nachádzajú prírodné rezervácie, ktoré chránia vzácne rastlinstvo a živočišstvo. Pre cyklistov je ako stvorená cesta Rajštag, ktorá spája Hornú Zubricu so slovenskou hranicou v Prívarovke. Od skanzenu sa môžeme po náučnom chodníku, ktorý sa nazýva *Pri prameni Čierneho mora*, dostať až na Lipnické sedlo. Tento chodník sa tiahne pozdĺž zelenej turistickej značky. V obci sa nachádza dobre rozvinutá turistická základňa s viacerými penziónmi a agroturistickými hospodárstvami, ktoré rady prichýlia každého turista.

Podvlk

Z Police možno ísť starou hranicou po modrej turistickej značke cez Zubrické sedlo až k sedlu Bory. Takto obídeme Hornú Zubricu zo severozápadnej strany a dostaneme sa až nad Podvlk. Táto obec leží na sútoku Oravky a Bukovinského potoka. Názov obce pochádza od zakladateľa a prvého richtára Félixia Vlčka. Založená bola v roku 1585. V roku 1647 Vlčkovci za zásluhy pri podpore katolíckej viery dostali od cisára richtárske výhody s mlynmi a boli povyšení do šľachtického stavu. V Podvlnku sa nachádza veľa historických pamiatok. Súčasný kostol sv. Martina bol postavený v roku 1767. Na hlavnom oltári, čiastočne neobarokovom a čiastočne neorenesančnom, je umiestnená socha sv. Martina - rytiera na koni, ktorý svojím pláštom zakrýva kľačiaceho žobráka. V tomto kostole sa ešte v polovici 20. storočia nachádzalo množstvo slovenských nápisov a na veži cyrilometodský kríž, ktoré však zostali premaľované alebo jednoducho odstránené. V súčasnosti nájdeme v kostole jednu zástavu so slovenským nápisom. V Podvlnku v minulosti mala svoje sídlo zemianska rodina Divékyovcov, ktorí sa tu usídlili v roku 1760. Zostala po nich drevená zemianska kúria, ktorá však v roku 1973 zhorela. V obci sa nachádzajú štyri cintoríny. Na zemianskom cintoríne v susedstve starého zemianskeho dvora sú pochovaní členovia rodiny Divékyovcov a Vlčkovcov. Ďalší cintorín – židovský, na ktorom môžeme nájsť dodnes zachované zaujímavé náhrobné kamene, bol jediným židovským cintorínom na hornej Orave. V polovici 20. storočia bol však značne poškodený. Okrem toho je v obci aj niekoľko historických kaplniek a sôch, ktoré sa nachádzajú pri hlavnej ceste – socha sv. Jozefa z roku 1860,

Na hornom toku Čiernej Oravy

Interiér kostolíka v Harkabuze

socha sv. Jána Nepomuckého, socha Nepoškvrneného počatia Panny Márie a socha korunovácie Panny Márie, obidve z roku 1879. Na cintoríne pri kostole stojí kamenný kríž, taktiež z roku 1879. Všetky tieto diela pochádzajú z dielne Bielopotockých majstrov. V obci sú tri agroturistické hospodárstva, ktoré sa nachádzajú na južnom konci obce. Obec leží na hľavnej ceste spájajúcej Slovensko a Poľsko a má výborné autobusové spojenie s Krakovom. Vďaka tomu sa tu vytvárajú dobré podmienky pre rozvoj cestovného ruchu. Len ich treba dobre využiť. Obec ponúka dobré podmienky pre rozvoj cykloturistiky. Pre tých náročnejších je ako stvorená oravská strecha – okolie Pavúkovho vrchu a Danielky, kým pre menej náročných dolinka Bukovinského potoka, ktorou sa môžu cyklisti malebnou dolinkou dostať až do Podsklia. Z okolitých kopcov sa naskytá prekrásny výhľad na Babiu horu a panorámu Tatier.

Podsrnie

Po modrej turistickej značke sa možno dostať do Podsrnia. Je to jedna z menších obcí hornej Oravy. Administratívne patrí spolu s Harkabuzom a Bukovinou do gminy Raba Wyżna. Patrí medzi najstaršie obce tohto regiónu. Doklad o osídlení pochádza z roku 1585. Obec leží nad riekou Oravkou. Prvým richtárom a zakladateľom obce bol Melicher Srna. Do konca I. svetovej vojny sa tu nachádzala uhorská colná stanica. Historia Podsrnia sa spája s dejinami Podvlnka. Obe obce boli spustošené počas prechodu litovských vojsk k Viedni v roku 1683. Obec do dnešných čias nemá kostol. Aj keď patrí medzi menšie oravské dedinky, je tu niekoľko agroturistických hospodárstiev, v ktorých sa možno ubytovať. V obci je málo pamiatok, ak pominieme drevenú oravskú zvonici nedaleko cintorína, sochu Jána Nepomuckého z roku 1874 a kamenný kríž na cintoríne, ktoré boli vyrobené v Bielom potoku. Výhodou je odľahlosť od hlavných komunikácií, pretože obec leží od nich bočom a pritom nie až tak ďaleko. Svoje miesto tú nájdú cykloturisti a návštěvníci, ktorí hľadajú ticho, prekrásnu prírodu a malebné zátišia.

Harkabuz

Nedaleko Podsrnia leží Harkabuz, jedna z najmenších oravských dediniek. Leží v hornej časti potoka Oravka pri ceste z

Stará zvonica v Podsrni

Podvlnka do Raby Wyżnej. Rozkladá sa v doline medzi Veľkým dielom (935 m n. m.) a Bukovinským vrchom (940 m n. m.). Klimatické a pôdne podmienky sú tu pre rozvoj roľníctva ľahké. Zaujímavosťou obce sú pekné výhľady na Tatry, Gorce a Oravu. Názov obce pochádza od pušky z 15. storočia, z ktorej sa strieľalo s pomocou háčika. (Arkebuz - fažká ručná strelné zbraň, nazývaná inak aj hákownica). V obci sa zachovalo niekoľko oravských chalúp s výškou (balkónom), ktoré sú väčšinou ešte obývané. Obec má dobré podmienky pre rozvoj horskej cyklistiky. V hornej časti sa nachádza drevený kostolík Panny Márie ustavičnej pomoci štylizovaný podľa starých oravských kostolov. Zatiaľ tam nie sú agroturistické hospodárstvo ani penzióny.

Bukovina – Sídisko

Po modrej značke sa dostaneme až k Bukovine, kde skončíme naše putovanie po hornej Orave. Prvá písomná zmienka o Bukovine pochádza z roku 1566. Spolu so susedným Podsklím bola Bukovina najstarším strediskom osadníctva na hornej Orave. Dedinka leží v fažkom horskom zalesnenom teréne. Práve v nej pramení Čierna Orava. Prebieha tu európske rozvodie Čierneho a Baltského mora. Nad Bukovinou sa vypína Bukovinský kopec (940 m n. m.), najvyšší vrch Oravských dielov s krásnou vyhliadkou na Tatry, Gorce, Oravu a Babiu horu. Od r. 1622 obec administratívne patrila k Podskliu. V r. 1673 ríchtár obce Ján Bukovinský dostał šľachtický titul od cisára Leopolda I. za jeho účasť vo vojne o katolícku vieri na Orave. Obec je známa tým, že cez ňu vedie niekoľko cyklistických trás. V roku 1999 si obyvatelia tejto malej obce vybudovali vlastný murovaný kostolík. Okrem toho na Fifanskej rali stojí kamenný kríž so sochou Krista z roku 1836. Podobne ako v Harkabuze, ani tu nies sú agroturistických hospodárstiev.

Je to – možno povedať – veľmi stručný opis toho, čo možno v tomto regióne nájsť a obdivovať. Orava je natoľko bohatá, že si každý môže nájsť niečo pre seba. Horná Orava je ostatne len časťou prekrásnej a rozľahlej oravskej krajiny, ktorá sa rozprestiera medzi Roháčmi, Chočskými vrchmi, Malou Fatrou, Oravskou Magurou, Oravskými Beskydami a Beskydom Žywieckym na slovensko-poľskom pohraničí.

Spracoval MARIÁN SMONDEK

ČINNOSŤ DRUŽSTVA GS

19. júna t.r. sa v Krempachoch konalo valné zhromaždenie Gminného družstva Roľnícka svojpomoc, ktoré zhodnotilo svoju doterajšiu činnosť. Ako vyplývalo zo správy výboru, družstvo má v súčasnosti 182 členov, v tom najviac z Krempách – 89. Družstvo pôsobí vo východnej časti gminy Nový Targ, t.j. na línii Waksmund – Dębno – Durštín. V súlade so stanovami vyvíja hospodársku činnosť v šiestich obchodných strediskách, okrem toho prenajíma svoje priestory v 14 objektoch iným užívateľom, napr. Družstevnej banke v Bukowine Tatrzańskiej, telefónnu ústredňu TPSA, kamenársky podnik a pod.

Čítanie správy o činnosti GS

ŠPORTOVÁ STREĽBA

Na úvod treba konštatovať, že tomuto – dá sa povedať – novému športu v Krempachoch sa vodí veľmi dobre, čo dokazuje o.i. skutočnosť, že naposledy gymnaziisti z tejto obce obsadili na medziokresných pretekoch dve prvé miesta, a to tak v súťaži chlapcov, ako aj dievčat. Mládežnícku skupinu vedú: učiteľ informatiky a veľký nadšenec športovej streľby mgr. Emanuel Brzyzek, ako aj strelecký inštruktor a nedávny tajomník miestneho streleckého krúžku LOK (Liga na obranu krajiny), učiteľ v dôchodku Józef Pierzga. Žiacke strelecké družstvo pri miestnom gymnáziu č. 1 má 12 členov, kym družstvo seniorov 22 členov.

Na poslednej volebnej schôdzke krúžku LOK bol zvolený výbor v zložení: Valent Petrášek – predseda, Józef Tazik – podpredseda, Emanuel Brzyzek – tajomník a František Lučkaš - pokladník. Tento výbor si nastolil náročnú úlohu: dokončiť všetky stavebné práce pri miestnom streleckom štadióne, teda výstavbu streleckej priehrady, palisády a oploštia okolo štadióna, no a získať tzv. certifikát bezpečnosti. Všet-

Účastníci zasadania družstva

Predsedom družstva je v súčasnosti Valent Gryguš. Za predsedu dozornej rady bol zvolený Stanisław Grzywnowicz a za podpredsedu Jakub Kaczmarczyk, naproti tomu predsedom revíznej komisie sa stala Štefánia Paluchova a tajomníkom Andrej Bryja.

Treba poznamenať, že začiatky družstevníctva v Krempachoch pripadajú na roky 1936-37 a jeho iniciátorom bol Karol Slovik. Družstvo fungovalo aj za slovenského štátu pod názvom NÚPOD. Veľmi ťažké obdobie prežilo družstvo v prvých rokoch po vojne, kedy ho niekoľkokrát okradla banda „Ogňa“. V rokoch 1947-48 bolo oficiálne zaregistrované v okresných štruktúrach a čoskoro sa vďaka aktivite členov a funkcionárov stalo jedným z najlepších družstiev v Novotargskom okrese. V roku 1973 sa krempašské družstvo RS spojilo s družstvom RS

Interiér krempašského obchodu GS

Turbacz v Łopusznej a začalo pôsobiť v 11 obciach. Vtedy sa tiež začalo obdobie najväčšej konjunktúry družstva, ktoré vďaka tomu napr. v r. 1975 dokázalo vybudovať a odovzdať do užívania veľké obchodné a gastronomické stredisko v Krempachoch.

Po zmene systému na prelome 80. a 90. rokov, kedy postupne zanikla väčšina podnikov na Podhalsku, v tom aj obuvnícky kombinát v Novom Targu, nastali pre družstevníkov ďalšie časy. V podmienkach tvrdnej konkurencie museli vynaložiť veľa úsilia, aby sa udržali na hladine. V súčasnosti sa však situácia začína zlepšovať, takže v poslednom období družstvo vypracovalo už aj nejaký zisk.

Text a foto: FRANTIŠEK PACIGA

ky práce urobia svojpomocne a náklady na výstavbu uhradia z členského. Za delegátov na okresný zjazd zvolil krúžok J. Pierzgu a J. Tazika.

Ako sa dozvedáme zo správy prednesenej na volebnej schôdzi, strelecký krúžok LOK v Krempachoch vznikol v r. 1998 a jeho iniciátorom bol zosnulý František Petrášek (Vojtuška junior). Krúžok si čoskoro prenajal od miestneho urbára pozemok na strelnicu, urobil na ňom potrebné násypy a zaregistroval sa na okrese. Na prvé strielanie na novom objekte si krúžok musel požičať zbrane v novotargskom lýceu, ale neskôr získal povolenie a mohol si kúpiť krátku a dlhú zbraň, na ktorej členovia začali trénovať.

V roku 2003 sa novozvolený výbor rozhodol zriadiť na spomínanom pozemku ozajstnú strelnicu. Za prostriedky z členského a príspevky niekoľkých sponzorov, ako aj za pomoc miestnej richtárskej rady postavili strelecké stanovišta a klubovňu, vytvrdili cestu k strelnici, upravili okolie a kúpili dva kusy zbraní. Ako prejav uznania za aktivitu im okresný strelecký zväz umožnil usporiadať medzinárodné strelecké preteky spojené s akciou čestného darcovstva krvi. Na pretekoch štartovalo 10 družstiev, o.i. z Nového Targu, Zakanpaného, dve zo Slovenska a tri z Krempáčov. Zvíťazili krempašskí hasiči.

Členovia streleckého krúžku trénujú pravidelne každú nedelu. Využívajú tiež strelnicu v Novom Targu. Za sedem rokov od svojho vzniku štartovali na desiatich okresných pretekoch a zakaždým obsadzovali popredné miesta, v tom dvakrát prvé a dvakrát tretie. Každý rok na záver sezóny organizujú preteky o putovný pohár zakladateľa krúžku F. Petráška. Veľký význam prikladajú školeniu mládeže

Text a foto: FRANTIŠEK PACIGA

Na strelnici v Krempachoch

FS Kumoratky na scéne

Čepčenie mladuchy na oravskej svadbe

FESTIVAL SVADOBNÝCH ZVYKOV

17.-18. júna sa vo Węgrowe nedaleko Varšavy konal 9. ročník známeho festivalu svadobných zvykov. Program bol rozdelený na dva dni. V prvý deň sa v dome kultúry konala súťaž za účasti šiestich súborov predstavujúcich svadobné zvyky a tradície z rôznych regiónov Poľska. Ich programy boli veľmi diferencované, takže sme mohli obdivovať veľké bohatstvo rôznych svadobných zvykov a obradov. Vítazom súťaže sa stal súbor Róza z obce Gawron. Okrem nich sa mimo súťaže predstavili ešte dva súbory – naše Kumoratky s oravskou svadbou a Dancing group „Zidros“ z Cypru s tradičnými cyperskými svadobnými zvykmi. Oravská svadba sa publiku veľmi páčila, predovšetkým oravské a slovenské spevy, ktoré v porovnaní s inými

Skupina Primaky z Bieloruska

súbormi zneli najkrajšie. Bolo to vidieť a počuť aj na druhý deň počas koncertu.

Zidros je zaujímavý folklórny súbor, ktorý sa snaží oživovať cyperské tradície a folklór. Svadba na tomto ostrove je významnou spoločenskou a kultúrnou udalosťou. Trvá skoro celý týždeň, pretože do svadby sa rátajú aj prípravy spojené s viacerými zvykmi. Snúbenci sa na svadobné obrady pripravujú vo svojich rodinných domoch, v čom im pomáhajú aj príbuzní a priatelia. Svadby sa tu konajú v nedeľu, pretože tento deň sa považuje za najdôležitejší a najšťastnejší. Samozrejme počas svadby sa veľa spieva a tancuje. Najdôležitejšou ženichovou úlohou je pozvanie muzikantov na svadbu, ktorým ako symbol pozvania odovzdáva sviečku. Mladomanželia idú na sobáš do kostola v sprievode rodičov. Podľa tradície najprv ide ženich a za ním nevesta. Po sobáši pri východe z kostola hostia a príbuzní obhadzujú mladý páru ryžou a pšenicou, ktoré sú symbolom šťastia a plodnosti.

Svadobnú hostinu organizuje mladý pán. Je zaujímavé, že v prvý deň svadby môžu tancovať len muži. Na druhý deň opačne – len samé ženy. Najdôležitejší v tanci sú mladomanželia, ktorým hostia pripínajú na oblečenie papierové peniaze – symbol bohatstva. Na tretí deň už môžu tancovať všetci, ale len ženy so ženami a muži s mužmi.

Okrem prehliadky súborov sa zároveň konala súťaž o najlepšiu špecialitu na svadobný stôl. Degustátori si mohli pochutnať na rôznych druhoch šuniek, zákuskov, koláčikov, chlebíkov a iných jedál, ba aj alkohole. Všetky jedlá boli vyrobené podľa tradičných receptov našich babičiek a

prababičiek, ale aj podľa najnovších výmyslov a trendov.

Na druhý deň sa zišli všetky hudobné skupiny a súbor na węgrowskom námestí na generálnej skúške, počas ktorej skracovali svoje vystúpenia, aby spoločný večerný galaprogram nebol príliš dlhý.

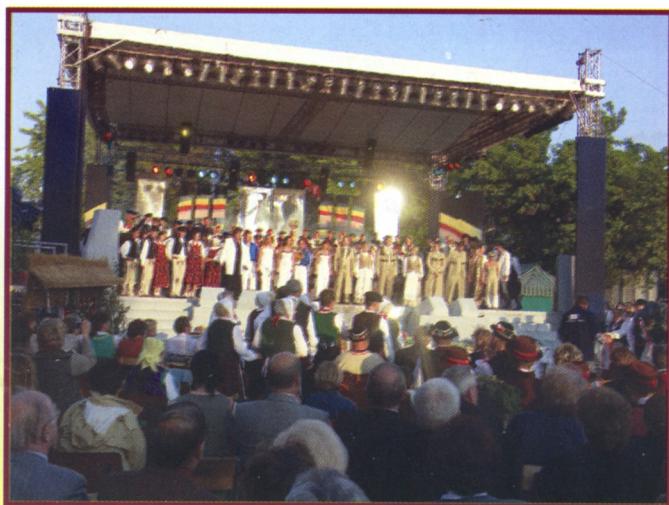
Večerný program, ktorý moderovali Katarzyna Dowbor a Sławomir Świerzyński, otvorila bieloruská hudobná skupina Prymaki. Predviedla pestrú paletu nielen dávnych melódií z bieloruskej svadby, ktorá aj tu trvá najmenej týždeň. Po nich sa na javisku objavila Bavorská kapela s melodicími nemeckými svadobnými pesničkami. Divákom sa veľmi páčili, preto museli na záver vystúpenia zahrať ešte jednu pesničku. Za nimi vyšli na scénu víťazi súťažnej prehliadky súborov z predchádzajúceho dňa, súbor Róza, aby si odobrali prvú cenu. Pri tej príležitosti zaspievali niekoľko starých piesní, ktoré sa spievajú počas svadobných obradov.

Cez prestávku moderátori zišli medzi publikum a vyzvali ho, aby spoločne zaspievali pesničku „V moim ogródceczku“. Sotva skončili, keď sa na scéne zjavila ukrajinská kapela Horpyna, ktorá predviedla zaujímavý hudobný program doslova v závratnom tempe. Po nich sme opäť mohli obdivovať naše Kumoratky, ktoré uchvátili prítomných najmä prekrásnym spevom, ktorý sa niesol široko – daleko.

Posledné dve vystúpenia patrili južanom. Najprv vystúpil spomínaný Dancing group „Zidros“, ktorý predviedol ukážku z cyperskej svadby a po ňom vybehli na scénu členovia hudobnej skupiny Orfeus, ktorí zaspievali niekoľko známych gréckych pesničiek Denisa Rusosa. O. i. predviedli aj tanec ženicha ako jednu z tradícií gréckej svadby.

Po nich dostala slovo hviezda večera – skupina Blue Cafe, ktorá hneď na úvod zahrala svoje najlepšie hity, o. i. „Do neba, do pekla“ a „Vou Maybe In Love“. Diváci si mohli

Spoločný záber na pamiatku

Oravská mladucha so starostom

vypočuť aj piesne z pripravovaného nového albumu. Po koncerte sa o zábavu až do rána postarala ukrajinská Horpyna, ktorá zavŕšila toto pekné podujatie.

Text a foto: MARIÁN SMONDEK

KRÁTKO Z ORAVY

V Jablonke sa konalo tradičné kultúrne podujatie - Oravské leto, počas ktorého tu vystúpilo viacero regionálnych súborov, medzi nimi aj naše Kumoratky. Pre divákov bolo pripravených niekoľko súťaží, ako napr. v šplhu po kmeni alebo v mútení masla a pod. Koncertovala aj hudobná skupina 2 plus 1 a na záver sa konala tančená zábava.

* * *

V Malatinej na Slovensku sa uskutočnili V. bačovské dni. Mali veľmi zaujímavý program, v ktorom bola o. i. túra do Prosieckej doliny, tvorivé dielnie, vystúpenia folklórnych súborov, ako napr. FS Vlčnovjan z Česka a Liptov z Ružomberka, tradičný malatinský jarmok a rôzne súťaže, medziiným o najchutnejšie výrobky z ovčieho mlieka, v plieskaní bičom a pod.

* * *

Gmina Veľká Lipnica plánuje rozšíriť čističky odpadových vôd. Na tento účel má dostať peniaze z fondov EÚ v rámci projektu slovensko-poľskej spolupráce INTERREG III A.

Sprac. MARIÁN SMONDEK

V KRÁĽOVSTVE ARTUŠA A LANSELOTA

Už niekoľko rokov sa vďaka spolupráci Akadémie vzdelávania v Martine a Spolku Slovákov v Poľsku môžu krajanské deti zo Spiša a Oravy každoročne zúčastňovať táborov na Slovensku. Tento rok deti našli svoje miesto v malebnej dolinke uprostred Strážovských vrchov medzi obcami Belušské Slatiny a Mojtní. Je to turistická oblasť, v ktorej sa nachádza viacero rekreačných zariadení. Tábor sa nachádzal priamo pod Rohatou skalou, z ktorej je prekrásny výhľad na celé okolie. Vyviera tu viacero minerálnych prameňov. Jeden z nich napája aj vodovodný systém v areáli tábora. V okolí sa nachádza aj niekoľko jaskýň, ale väčšina z nich nie je sprístupnená verejnosti.

Od pani Evy Hlaváčovej, riaditeľky Akadémie vzdelávania som sa dozvedel, že krajanské deti sa zúčastňujú táborov na Slovensku od roku 1996. Vtedy totiž Mládežnícky odbor Matice Slovenskej a mladí nadšenci začali tvoriť prvé programy pre tieto detské tábory. Postupne sa táto spolupráca presunula na pôdu Akadémie vzdelávania a združenia Kontakt Slovensko. Matica Slovenská však nadálej podporuje finančne túto spoluprácu. Tábory sa medzitým rozšírili obsahovo o výučbu slovenčiny a pomaly sa zväčšoval aj počet detí, ktoré každoročne prichádzajú za zábavou a novými poznatkami. Deti tu získavajú množstvo nových kamarátov zo Slovenska a pritom si cvičia aj svoje znalosti zo slovenčiny, pretože živý kontakt so slovenčinou je neporovnatelný s hodinami jej výučby v škole. V tábore ju totiž musia používať v rôznych situáciách, s ktorými sa na hodinách v škole nestretnú.

Hlavným vedúcim táborationov je už dlhé roky PAEDr. Tomáš Dudík, učiteľ na jednej z martinských škôl, ktorý tieto tábory pripravuje aj po metodickej stránke. V rámci prípravy sa vedúci zúčastňujú rôznych kurzov a stretnutí, na ktorých si vymieňajú poznatky a učia sa nové hry, ktoré by potom mohli využiť v praxi. Materiál pre hodiny slovenčiny pripravili poslucháčky Pedagogickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici - Bojana a Jelka Ladrové spolu s Máriou Petrikovičovou.

Tento rok sa táborationov zúčastnilo 111 krajanských detí. Každý turnus trvá 13 dní. Na druhý turnus, ktorého som sa zúčastnil, pricestovalo 43 detí zo Spiša. Spolu so slovenskými detmi sa tohto turnusu zúčastnilo 74 detí. Viaceré z nich sa už poznali z predchádzajúcich rokov. Aj podľa toho môžeme usúdiť, že tábory sa deťom naozaj páčia a veľmi rady sa ich zúčastňujú. Prvý deň sa ani nestihli poriadne vybalit a už sa museli ponáhľať na organizačné stretnutie, na ktorom sa dozvedeli, aké pravidlá platia pre nich počas pobytu v tábore. Aby sa veľmi nehádali, tak prvé pravidlo to riešilo originálnym spôsobom, pretože znelo – Vedúci má vždy pravdu. Ak by sa niekto nedokázal k tomu prispôsobiť, druhé pravidlo hovorilo – ak si myslíš, že vedúci nemá pravdu, riad sa pravidlom číslo 1: Ak by aj nadalej niekto tomu nerozumel, vždy sa našla nejaká naliehavá práca, ktorú bolo treba urobiť. Hned na to vedúci pripravili pre nich zoznamovacie hry, vďaka ktorým sa zoznámili aj tie deti, ktoré sa doteraz nepoznali.

Spoločný záber žiakov na pamiatku

Hry boli hlavnou náplňou celého tábora. Pri nich mohli deti získavať body alebo vzácne táborové toliare, ktoré si mohli ukladať v táborovej banke. Každodenne si mohli skontrolovať svoj účet na táborovej web-stránke, kde si o. i. mohli pozrieť aj aktuálne fotografie z hier a zábav z predchádzajúceho dňa, ktorú pre nich každodenne aktualizoval Lukáš Sim.

Všetky deti v tábore boli rozdelené do šiestich družín, ktoré sútažili v hlavnej táborovej súťaži. Tri sútažili v kráľovstve kráľa Lancelota a ďalšie tri v kráľovstve kráľa Artuša. Prvou ich úlohou bolo vytvoriť si vlastný bojový pokrik, názov družiny, erb a svoje družinové tričko. Takýmto spôsobom sa mohli rýchlejšie poznati v rôznych súťažiach, za ktoré získavali body. Za prvé miesto 12 bodov, za druhé 10 a za tretie 8 bodov. Vďaka bodom sa mohli posúvať po mapke kráľovstva bližšie k Novej zemi. Aby vôbec mohli sútažiť o Novú zem, museli byť pasovaní na rytierov kráľa Lancelota a kráľa Artuša. Pasovala ich najväčšia dobrá čarodejnica na svete Mary, museli odtlačiť svoj prst zázračnou farbou na tajnú listinu, podpísat sa na nej a nakoniec vypíti zázračný nápoj. Vítazom súťaže sa stala tá družina, ktorá prišla do Novej zeme ako prvá. Nebolo to také jednoduché, pretože na ceste ich čakalo veľa nebezpečenstiev a prekážok. Toliare získané počas putovania tiež neboli na zahodenie, lebo na niektorých miestach museli platiť clo.

V akých súťažiach sútažili? Najviac bolo pohybových hier, ktoré sa hrali v prílahlom lese a na nedalekej lúke alebo v areáli tábora. Deti museli zachrániť púštnu krajinu, do ktorej v pneumatikách prevážali vodu, postaviť obrí vodovod na horskej lúke, aby aj krajina obrov mala vodu, postaviť kráľovské mesto, pri čom mohli použiť iba stavebný materiál, ktorý našli v lese, museli prejsť nebezpečnou lesnou krajinou plnou nástrah a prekážok, ktoré pre nich pripravila druhá skupina, vyhrať dračiu súťaž, získat zázračný nektár, vďaka ktorému mohli vyniesť singurské včely a získať novú silu, nájsť 9 nebezpečných zlodejov, vybudovať vernú kópiu hradieb kráľa

Artuša podľa informácií tajných spojok, odhalil starú legendu kráľovstva, ktorá bola zašifrovaná nedalekom lese, odhalil Sandžejský kódex ukrytý v rôznych farbách a nanovo ho vytlačiť. Ako vidieť, sútaže vôlebec neboli ľahké a každá rytierska družina musela využiť celý svoj dôvtip a talent, aby mohla putovať ďalej do Novej zeme.

Okrem toho každý deň riešili náročnú logickú hádanku a za správne riešenie získavali drahocenné toliare. Tie mohli získať aj od vedúcich za rôzne službičky. Takto obohatení putovali stále bližšie k Novej zemi. Aby sa rytieri neunavili týmto dlhým putovaním, mali počas dvoch týždňov tri oddychové dni. Prvý deň využili na veľkú výpravu v pyžamách na púchovský bazén. Keďže na piaty deň navštívila areál tábora veľká bûrka, všetci sa vybrali na výlet do Trenčína, kde si mohli pozrieť tamojší hrad postavený na mieste starého slovanského hradiska. Dozvedáme sa o ňom už z listín zo začiatku 12. storočia. K pôvodnej štvorhrannej veži bolo postupne pristavané opevnenie a viaceré paláce. Prestavbou v roku 1540 – 1560 nadobudol renesančný charakter. Pôvodne bol majetkom uhorských kráľov. V rokoch 1302 – 1321 tu sídlil pán Váhu a Tatier – Matúš Čák Trenčiansky. Neskôr sa opäť stal majetkom uhorských kráľov a rôznych feudálov. K tomuto hradnému panstvu patrilo vyše tridsať obcí. V roku 1335 bol mestom rokovania uhorského, polského a českého kráľa. V 17. storočí ho značne poškodil rozsiahly požiar. Hrad bol zrekonštruovaný do dnešnej podoby v polovici 20. storočia. Z hradu sa deti vybrali na veľké nákupy do hipermarketu Tesco, kde bola vyhlásená súťaž, kto získa najviac opečiatkových pokladničných blokov. Tretí volný deň bol určený na túru po okolitých kopcoch a horách, počas ktorej mohli deti obdivovať prekrásne skalné útvary.

Tohto typu spolupráca prináša výnimcočné výsledky, ktoré si možno niekedy ani neuvedomujeme. Takýmto spôsobom vychovávame mladú generáciu k tolerancii, ktorá je nadovšetko potrebná. Pritom deti získavajú od seba množstvo informácií či už o Slovensku alebo o Poľsku. Preto si myslím, že takéto medzinárodné tábory treba všemožne podporovať, aby sa aj v mladej generácii našli ľudia, ktorým bude záležať na dedičstve ich otcov a Slovensko bude pre nich druhým domovom.

Text a foto: MARIÁN SMONDEK

Na kúpalisku

PRVÁ MATURITA V NEDECI

Keď v roku 2002 zriaďovali v Nedeci strednú školu, mnohí ľudia sa popri námietkach stretávali aj s obavy, či miestni žiaci zvládnu skúšku dospelosti, akou je maturita. Predtým na učňovskej škole boli len vnútroskolské skúšky na kuchára, rolníka či opravára. Ako neskôr vysvitlo – zvládli, a to veľmi добре.

Žiaci sa na tento moment pripravovali tri roky. Ved skoro každý predmet mohol byť maturitný. A aj keď niekedy zabúdali na to, čo ich čaká, učitelia im to vhodne pripomíinali.

Pravdu povediac nielen žiaci, ale aj učitelia sa pripravovali na tieto neobvyklé májové dni. Riaditeľ školy mgr. Zdzisław Majerczak už predtým posielal svojich učiteľov na tzv. maturitné kurzy, ktoré im mali umožniť viesť maturitné komisie. Okrem toho sa všetci učitelia niekoľkokrát stretli na osobitných prednáškach venovaných práve novej maturite.

Hoci sa na strednej škole v Nedeci, žiaľ, nevyučuje slovenčina, aj tak sa tam uskutočnila maturitná skúška zo slovenského jazyka. Pristúpila k nej Anna Bednarčíková z Kacvína a urobila ju veľmi dobré. Preto jej aj touto cestou ešte raz srdečne blahoželáme. Dodajme, že vďaka tomu nemusela ísť na túto skúšku až do Jablonky, čo je zásluhou nedeckého riaditeľa, ktorý navrhol zriaďiť maturitnú komisiu pre slovenský jazyk v nedeckej škole. V súvislosti s tým navrhol učiteľke Žofii Bogačíkovej, aby sa zúčastnila kurzu pre vedúcich maturitnej komisie a požiadala aj učiteľky slovenčiny z Kacvína a Nižných Láps, aby jej v komisii pomohli. Všeobecne možno povedať, že maturitné skúšky v Nedeci dopadli veľmi добре. Zo 17 žiakov len 2 budú opakovať skúšku z jedného predmetu, čo znamená, že úroveň maturity v Nedeci – v porovnaní s inými školami – bola veľmi dobrá.

Skončili sa prázdniny. Dúfam, že žiaci a učitelia si počas nich dobre oddýchli. Ved v novom školskom roku ich čakajú nové úlohy a nové problémy. Verím, že to, čo bolo náplňou výučby v minulých rokoch, sa ešte zlepší a pomôže všetkým k lepšiemu životu. A k tomu by mohla pomôcť aj výučba slovenského jazyka v nedeckej strednej škole. Najmä krajanom, ale aj ostatným, prajeme, aby prispeli k výučbe slovenčiny na tejto škole a pomohli žiakom v spoznávaní tohto jazyka, ktorý je pre niektorých materinský a pre iných je jazykom ich susedov. (x)

Požiarnici na sv. omši

Posviacka zástavy

Požiarne zboru tvoria neodlučiteľnú súčasť každej spiskej obce. Sú prítomné nielen na obecných slávnostach, ale aj pri verejnoprospešných práciach a najmä v záchranných akciách, keď sa ponáhľajú ľuďom na pomoc.

Dobrovoľný požiarny zbor vo Vyšných Lapšoch má dlhú tradíciu. Vznikol v roku 1912 a jeho prvým veliteľom bol Ján Ziemian. Spočiatku mal zbor len ručnú striekačku, ktorú dovážal k požiaru na voze s konským záprahom. Postupne sa však technické vybavenie požiariakov zlepšilo. Najväčšiu stratu utrpeli Vyšné Lapše koncom druhej svetovej vojny, kedy vyhorelo pol obce. Dnes vďaka čoraz lepším motorovým striekačkám, modernému požiarnickému automobilu, ako aj dobrej prípravnosti sú lapšanskí požiarnici čoraz účinnejší. Všetky požiare v posledných rokoch uhasili veľmi rýchlo.

Vyznamenanie vyšnolapšanského zboru

POŽIARNICKÁ

Za svoju obetavú službu boli viacerí vyšnolapšanskí požiarnici odmenení odznakmi, ale aj dôverou obyvateľov obce, ktorá svojmu zboru darovala novú zástavu. Bola to aj príležitosť na stretnutie viacerých zborov z okolia.

Posviacka zástavy a striekačky

Podujatie sa začalo slávnostným sprievodom delegácií požiariakov z okolitých obcí od zbrojnice do kostola pod vedením dôstojníka požiarnicťva Adama Magieru. Slávnostnú sv. omšu za požiariakov a ich rodiny celebroval farár Roman Górczyński, ktorý počas kázne zdôraznil nezistnú a obetavú službu požiariakov, vďaka ktorej oby-

vatelia môžu byť spokojní o svoju bezpečnosť v prípade požiaru buď inej pohromy. Po omši sa slávnostný sprived vratil k hasičskej zbrojnici, kde sa uskutočnila posviacka zástavy a motorovej striekačky.

Zástupca vyšnolapšanského zboru privítal zhromaždených a prednesol správu o dejinách zboru a jeho doterajšej činnosti. Medzi pozvanými hostami boli o. i.: predseda správy Vojvodského oddelenia Dobrovoľných požiarnych zborov v Krakove Kazimierz Dzielski, predseda správy Okresného oddelenia Dobrovoľných požiarnych zborov v Novom Targu Mieczysław Olcoń a jeho zástupca Kazimierz Cepucha, novotargský starosta Jan Hamerski, okresný veliteľ Štátneho požiarneho

Vyznamenávanie zaslúžilých požiarikov

Odrodzanie zástavy lapšanským požiarnikom

Pochod zborov cez obec

SLÁVNOSŤ

zboru v Novom Targu Józef Galica, pred-
seda Gminnej správy DPZ v Nižných
Lapšoch Władysław Celusiak, veliteľ
Gminnej správy DPZ v Nižných Lapšoch
Józef Prelich, vojt gminy Nižné Lapše
Mgr. Ing. Antoni Kapolka, riaditeľka ZŠ
vo Vyšných Lapšoch. Mgr. Beata Kurucová,
richtár Antoni Sołtys, poslanci
gminnej rady a ďalší.

Prvú zástavu dostali požiarnici v roku 1930, teda pred sedemdesiatimi piati-
mi rokmi. Odtedy ju už dvakrát obno-
vovali. Zbor uznal, že treba zaobstarat' novú a podporila ho v tomto rozhod-
nutí aj obec, ktorá prispela na tento cieľ a pomohla ho realizovať. Veľkú pomoc poskytli aj rodáci z Vyšných Láp bývajúci v zámorií. Minulý rok zbor kúpil novú striekačku, na ktorú dostať finančné prostriedky z gminy v Nižných Lapšoch

kačku posvätil pri zbrojnici kňaz Roman Górczyński. Po tejto slávnej chvíli odovzdali zástupcovia požiarnej vrchnosti novú zástavu do rúk vyšnolapšanských požiarnikov. Velielstvo DPZ PR odmenilo zlatou medailou Za zásluhu pre požiarnictvo Dobrovoľný požiarne zbor vo Vyšných Lapšoch, ktorú pripol na zástavu Kazimierz Dziedzki. Neskôr si slova uznania za svoju službu vypočuli aj vyznamenaní požiarnici. Zlatý odznak dostali: Roman Stančák, Tomáš Bylina, Dominik Knutel a Izidor Šoltýs. Striebornými boli odmenení Jozef Braviak, František Pajerchin a Krištof Krišák, kym bronzovými Dominik Šoltýs a Ján Šoltýs. Odznak Vzorný požiarnik dostali: Peter Kurčák, Ján Šoltýs, Pavol Trzop a Jozef Stančák.

Dnes takmer každý zbor má svoj automobil

e-mail: zivot@tsp.org.pl

a Vojvodského
veliteľstva
požiarnych zbo-
rov v Krakove.
Zástavu a strie-

Terajšiu správu DPZ vo vyšných
Lapšoch tvoria: predseda Andrej
Šoltýs, veliteľ Jozef Mazurek, ktorý
zástava túto funkciu už dvadsaťdva ro-
kov, tajomník František Krišák a po-
kladník Dominik Šoltýs, ktorý vy-
konáva túto funkciu už tridsaťtri ro-
kov. Zloženie revíznej komisie: pred-
seda Roman Stančák, členovia Ján
Krišák a Jozef Braviak.

Žiadne podujatie vo Vyšných Lap-
šoch sa nemôže zaobísť bez dychovky,
ktorá je združená pri miestnom požiar-
nom zbere. Nie div, že svojou hrou
sprevádzala aj toto podujatie.

Na záver slávnosti sa prihovorili
zhromaždeným požiarnikom a obyva-
teľom obce pozvaní hostia, ktorí žela-
li zboru čo najviac úspechov.

Slávnosť pokračovala večer ľudo-
vou veselicou, ktorej sa zúčastnili
početní obyvateľia obce, ba aj zo
širokého okolia.

Text a foto: AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

Slávnosť sledovali stovky divákov

lennox sa spokojne usmieval. K oceľovým trezorom prechával určitý druh sympatií i nekonečnú trpežlivosť. Nebol taký trezor, ktorý by mu napokon nepodľahol...

Všetko si dopredu veľmi starostlivo naplánoval a pripravil. Potreboval na to niekoľko týždňov. Kancelárie zlatníckej dielne sa nachádzali na tretom poschodí obrovskej budovy, do ktorej po celý deň prichádzalo množstvo ľudí. Táto okolnosť podstatne uľahčila celú akciu.

Polohu oceľového trezora, do ktorého každý večer odkladali šperky a zlato, presne poznal. Z predajne na prízemí ich tam nosieval starý zriadenec v sprievode majiteľa zlatníctva. Kancelária pozostávala z troch miestností. Do jednej z nich sa vchádzalo z chodby cez špeciálne oceľové dvere. Naľavo bola kancelária nejakého advokáta a napravo sídllo firmy, ktorá sa zaoberala predajom nehnuteľností.

V mimopracovnom čase budovu každú polhodinu kontrolovali štvrťa ozbrojení strážníci. Schodisko aj chodby boli po celú noc osvetlené. Clennox si toto všetko postupne zistil.

Nebol si istý, či sa mu za necelú polhodinu podarí otvoriť oceľové dvere, vedúce do kancelárií zlatníctva, a nemienil zbytočne riskovať. Preto si vyhútal jednoduchšiu cestu. Na štvrtom poschodí, presne nad miestnosťou, kde bol zlatníkov trezor, mala svoje dielne firma na výrobu konfekcie. Vymeral si miesto, kde stál trezor. Stačí, keď si tú istú vzdialenosť nameria v konfekčnej dielni a spustí sa zhora do zlatníckej kancelárie. V žiadnom prípade sa nemôže pomýliť; Clennox neochvejne veril svojim schopnostiam.

Ak práve neuskutočňoval akcie podobného druhu, Clennox žil celkom všedným spôsobom. Bol ženatý a zbožňoval svoju ženu Ellen a malého syna Boba. Bol na nich veľmi pyšný.

Ani Ellen, ani Bob nevedeli, čím sa v skutočnosti zaoberá. Boli presvedčení, že je obchodným cestujúcim a často chodieva na služobné cesty.

V pekný letný podvečer zaparkoval svoje auto nedaleko veľkej budovy. Fúziky a tmavé okuliare ho zmenili na nepoznanie. Vystúpil z auta s veľkou koženou taškou a pobral sa k budove. V tom množstve náhliacich sa ľudí si ho nik nevšimol. Vyviehol sa výťahom na najvyššie poschodie, odkiaľ po kovových schodikoch vyšiel na povalu. Tam sa pohodlne usadil a zapálil si cigaretu.

dvere sa otvorili. Bolo dvanásť hodín desať minút.

Vstúpil do predsiene, ktorú dobre poznal. Otvoril dvere, vedúce do dielne a na niekoľko sekúnd znehybnel. Cez okno vnikalo svetlo z ulice a v pološere rozoznával jednotlivé predmety. Popri stenách boli rozostavané pracovné stoly, šijacie stroje a skrine. Clennox tu nebola prvýkrát. Nedávno sa tu objavil ako obchodný cestujúci, aby si mohol dôkladne obhliadnuť terén.

Dvanásť hodín tridsať dva minút. Clennox si s úľavou vydýchol. Nočný

strážnik už určite skončil obchôdzku. Otvoril tašku a na miesto kožených rukavíc si natiahol gumené, aby sa mu lepšie pracovalo. Vyzliekol si kabát a z tašky vybral krajčírsky meter.

Z opatrnosti nerozsvietil. Pristúpil k stene na užom konci miestnosti a odtiaľ začal vymeriavať. Čísla na svojom metri v pološere, pravdaže, nevidel, ale to mu neprekážalo, vedel, že pánska je dlhá jeden a pol metra. Zakaždým si na podlahe starostlivo pridržal miesto, pokiaľ siahala pánska a potom ju posunul ďalej. Vedel, že musí namerat presne dvanásť metrov.

Keď tento úkon zopakoval osemkrát, našiel sa presne na mieste, pod ktorým stál oceľový trezor zlatníctva. Miesto si poznačil kriedou. Nameraná vzdialenosť sa mu zdala akási krátká, ale v pološere to bolo zrejme klamivé. Pre istotu meranie zopakoval. Nepomýlil sa. Vydýchol si a utrel z čela pot. V dielni bolo horúco a možno sa spotíril aj s vzušením.

Pozrel sa na hodinky a dal sa do práce. Zroloval koberec. Pod ním bolo linoleum. Ostrým nožom v ňom vyrezal veľký kruh. Objavil sa betón.

Clennox s tým rátal. Z tašky vybral elektrickú vŕtačku a fľašu s mydlovou vodou. Na stene našiel zásuvku a o chvíľu sa vŕtačka potichu zaborila do betónu. Často musel vymieňať vŕtaky, lebo sa rýchlo otupili. Vo vyznačenom kruhu postupne vyhlbil niekoľko dier.

Potom vybral z tašky predmet priponíajúci malý dáždnik a prestrčil

BILL BEHM RANÝ LUPJČ

Cez malé okienko videl, ako v protiaľahom dome postupne zhasínajú svetlá. Budovu, v ktorej sa nachádzal, o desiatej zamýkali a bez vedomia vrátnika alebo nočného strážnika sa nikto nemohol dostať dnu ani von.

Napokon všetko utichlo. Clennox pozrel na hodinky: bolo desať hodín sedem minút. O pol jedenástej sa nočný strážnik vydá na prvú obchôdzku. Rozhodol sa, že počká do dvanásťtej.

Hrobové ticho ho začínaло znervózňovať. Rástol v ňom pocit vzrušenej nedochádzky. V budove sa nič nepohlo. Iba raz sa mu zdalo, že počul niekoho zakaľať. Zrejme niektorý z nočných strážnikov.

Presne o polnoci Clennox zahasil cigaretu, vzal do ruky koženú tašku a na gumených podrážkach opatrne schádzal dolu schodmi. Dával pozor na každý pohyb. O šesť minút bol na štvrtom poschodí.

Zabočil napravo do chodby a zastavil sa pred dverami s mosadznou tabuľkou: Miller, Miller a spol. Bola to firma na výrobu konfekcie. Dvere boli zaistené dvoma zámkkami.

Každá i tá najzložitejšia zámka bola pre Clennoxu detskou hračkou. Stačilo niekoľko odborných pohybov a

ho cez jeden z vyhlíbených otvorov. Držadlo upevnil o nohu stoličky a potom dáždnik roztvoril. Všetky kúsky rozdrveného betónu teraz padali do dáždnika. Aj tátó operácia prebehla celkom potichu. Špeciálnou oceľovou pílkou začal rozrezávať betón medzi dierami. Bola to namáhavá práca a pot z neho tiekol cícerkom. Vyzliekol si aj košeľu.

Práca mu šla pomaly. Celá akcia si vyžiadala viac času, než pôvodne predpokladal. Čoraz častejšie sa díval na hodinky a usiloval sa zo všetkých sôl. Konečne bol otvor taký veľký, že sa mohol cezeň pretiahnuť.

Najprv vytiahol nahor dáždnik s kúskami betónu. Pod sebou zazrel trezor. Spokojne sa usmial. K otvoru prisunul prevrátený stôl a o jeho nohy priviaza tenký povrazový rebrík. Napokon spustil dolu svoju koženú tašku.

Prvý pokus dostať sa cez otvor sa nepodaril. Vyzliekol si nohavice a položil na podlahu vedľa kabáta a košeľe. Teraz sa mu horko-tažko prepchať cez otvor, ale ostré hrany betónu mu na niekoľkých miestach skrvavili pokožku.

Konečne bol dolu. Poobzeral sa. Zdalo sa mu, že trezor je akosi veľmi blízko pri stene, ale na tom predsa nezáležalo. Hlavne, že bol pri cieli. V polosere rozoznal elegantný písací

stôl, stoličky, perzskej koberec, niekoľko skriň, veci, ktoré by mali byť v kancelárii zámožného zlatníka. Bol tu, pravdaže, aj masívny trezor.

Trochu sa začudoval. Predstavoval si, že to bude najnovší model, a bol to akýsi staromódny typ. Možno budú problémy s jeho otvorením. Dal sa teda do práce.

Pritiahol si stoličku a posadil sa pred trezor. Tak ako lekár pri vyšetrovaní pacienta, aj on sústredene rozmyšľal nad ďalším postupom. Pomocou rôznych drobných oceľových nástrojov začal skúmať zložitú zámku.

Šesť hodín tridsať minút. Tikanie hodín na písacom stole ho začínało znervózňovať. Zdvihol sa zo stoličky, zastavil hodiny a znova si sadol k trezoru. Neostávalo mu už veľa času. O siedmej sa otvára hlavný vchod a do budovy začnú prichádzat úradníci, lebo v niektorých kanceláriach sa začínaľ pracovný čas o pol ôsmej. Konfekčná dielňa Miller a Miller sa otvárala až o ôsmej a zlatník prichádzal zvyčajne okolo pol deviatej. Dovtedy musí odtiaľto zmiznúť. V rannej trmevrme to bude celkom jednoduché.

Jemne a zručne narábal s tenkými oceľovými nástrojmi. Dokonca na trezor pripievnil aj stetoskop. Práca vlamáča pri otváraní trezoru je hotová veda.

Sedem hodín pätnásť minút. Nervozita ho už celkom opustila. Vedel, že je tesne pred cieľom. O niekoľko minút sa trezor otvorí. O chvíľu bude mať v rukách poklad v hodnote pol milióna dolárov, ak nie viac.

Sedem hodín dvadsať minút. Čas plynul, ale už sa nemusel ponáhľať. Opatrne vsunul do zámky ďalší jemný nástroj.

Sedem hodín dvadsať sedem minút. Pozorne otáčal kolieskom na trezore. Ruka sa mu zachvela, keď sa tažké dvere pomaly otvárali. Ešte okamih...

a zdesene vytreštil oči.

To, čo uvidel, nijako nepripomínaľo škatuľky od šperkov. Spisy, spisy, spisy. Chvejúcimi sa rukami ich niekoľko vybral. Pred očami mu tancovali náписy: Smith proti Jacksonovi, Werner proti Adamsovi.

Odrazu všetko pochopil. Vo svojich výpočtoch sa o tri metre prerátal a namiesto zlatníkovho otvoril advokátov trezor. Ten zlatníkov bol z druhej strany steny. Ako sa to len mohlo stat? Tri metre! Kde sa dopustil chyby? Toto bola najväčšia prehra v jeho živote.

Bolo sedem hodín tridsaťtri minút, keď Jerry Toplinová vstúpila do svojej kancelárie a prenikavo zvrieskla. Pred trezorom stál neznámy muž, na sebe mal iba spodky a tupo díval na spisy, ktoré držal v ruke.

Jej krik zburcoval celú budovu. O niekoľko minút bol vlamáč v rukách polície. Pri zatýkaní nekladol ani najmenší odpor.

* * *

Priľbžne v tom istom čase vstúpila Ellen Clennoxová do izby svojho synčeka.

- Co to máš, Bob? - spýtala sa, ukazujúc na kúsok krajčírskeho metra, s ktorým sa malý hral. Boli na ňom čísla od jedna do tridsaťšest'.

- To potrebujem na meranie, - povedal chlapček vážne.

- A kde si to vzal?

- Z ockovej koženej tašky. Mal tam taký, kus, a tak som si z neho odstríhol tento kúsok.

- To sa predsa nesmie robiť, Bob, - zvýšila hlas pani Clennoxová. - Keď príde ocko domov, bude sa na teba veľmi hneváť.

/ExPress 1990/

N

Slovensku sa každý rok organizujú mnohé folklórne festivaly a slávnosti. K najväčším patria Podpolianske folklórne slávnosti v Detve, na ktoré sa schádzajú súbory, spevácke skupiny, inštrumentalisti nie len z celého Slovenska, ale aj zo zahraničia. Medzi nimi nikdy nechýbajú ani krajanské súbory zahraničných Slovákov, ktoré zaručujú kontinuitu slovenskej kultúry v zahraničí.

Tohtoročné 40. folklórne slávnosti pod Poľanou sa uskutočnili 7. – 10. júla 2005.

Prvý deň sa tradične schádzali do Detvy účinkujúci a začali sa pripravovať na vystúpenia. Predtým si však vy-

FS Zelený javor z Krempáč

PODPOLIANSKE FOLKLÓRNE SLÁVNOSTI

počuli pokyny choreografov a režisériov podujatia a dozvedeli sa, presný dátum a hodinu vystúpení.

V uvítacom programe divákov pozdravili slovenské i domáce folklórne kolektívy z Podpoľania, ako napr.

Vystupuje detský súbor z Detvy

detské folklórne súbory Ratolesť a Slniečko z Detvy, FS Detva, FS Podpoľanec, FS Hriňovčan z Hriňovej a ďalšie. Vo večernom programe *V srdci Európy* prišli pozdraviť Detvu zasa zahraničné súbory: Danaj zo Strážnice z ČR, Nógrád zo Šalgótarjánu z Maďarska, Zakopany zo Zakopaného a Zlaté husle, orchester umeleckého súboru Lúčnica z Bratislavы. Sobotňajší deň patril slovenskému folklóru. V programe *Žriedla národnej kultúry* účinkovali FS Hrušov z Hrušova, FS Likavka z Likavky a FS Podolie z Terchovej, ktoré prezentovali folklór Stredného Slovenska. Večerný program sa začal zaujímavým vystúpením jubilujúcich súborov Podpoľanec z Detvy a Mostár z Brezna, ktoré predviedli tie najkrajšie ukážky zo svojho bohatého repertoáru. Po nich javisko

ovládla detvianska hudba v podaní muzikantov a sólových spevákov z Podpoľania. Večer uzavreli hudci orchestra Zlaté husle, ako aj spev a tanec slovenského profesionálneho súboru Lúčnica z Bratislavы.

Nedeľa sa každému účastníkovi folklórnych slávností v Detve spája s prezentáciou zahraničných Slovákov. V programe *Pozdrav Detve* účinkovali: FS Východná z Missisauga (Kanada), FS Cerovina z Čerpatoka (Rumunsko), FS Nádeje z Paríža (Francúzsko), FS Šafárik z Nového Sadu (Srbsko a Čierna Hora), Fraňo Strapač z Markovca (Chorvátsky), FS Slovenka zo Sereďného (Ukrajina), FS Zelený javor z Krempách, FS Šarvanci z Prahy z ČR, FS Tešedík zo Šarvaša (Maďarsko).

Tento rok naše spišské melódie, ale aj tance predviedol detvianskemu publiku folklórny súbor Zelený javor z Krempách. Prezentoval také tance zo severného Spiša, ako napr. čapaše, točené a čardáše. Zvykom je, že každý súbor venuje detvianskej rodine nejaký darček. Zelený javor venoval tentoraz maľbu na dreve predstavujúcu Tatry a spišský klobúk, ktoré pripravila vedúca súboru Mária Wněková. Je to prejav vdăčnosti za pozvanie a možnosť vystúpenia v Detve.

Keď doznel program krajanských súborov, na javisku sa objavili najmladší milovníci folklóru - detské súbory, ktoré predviedli široké spektrum piesní a tancov z rôznych regiónov Slovenska. Stretnutie s folklórom na 40. ročníku podpolianskych folklórnych slávností v Detve uzavrel slávnostný galakncert. Súbory pozdravili divákov posledný raz s príslubom návratu pod Poľanu na budúci rok.

Festival sprevádzali viaceré kultúrne podujatia, ako napr. ukážka podpolianskej svadby na vyzdobených vozoch *Šibajže furmane, kone vrané..., jaromok* tradičných ľudových remesiel, výstavy, škola tanca a pod. (ak)

KRÁTKO ZO SPIŠA

Beliánski žiaci začali tento školský rok v obnovenej budove školy (na snímke). Počas prázdnin Beľania otepplili budovu, urobili novú omietku a v niektorých priesotoroch vymenili obloky.

* * *

8. augusta vypukol požiar v jednej z domácností v Tribši. Spozorovali ho šoféri prechádzajúci obcou v skorých ranných hodinách. Vďaka pohotovému zásahu požiarnikov sa oheň podarilo rýchlo lokalizovať. Naštastie všetko sa skončilo bez väčších škôd a ľudských obetí. Príčiny požiaru nie sú zatiaľ známe.

* * *

Do konca októbra t.r. má byť v nižnolapšanskej gmine opravených takmer štyri a pol kilometra miestnych ciest. Práce prebiehajú na ul Lesnej v Nižných Lapšoch, ul 3. Mája vo Vyšných Lapšoch a na ul Polanky a Berek v Tribši.

* * *

V Novej Belej za podpory miestneho urbára obnovili pamätník obetiam druhej svetovej vojny (na snímke).

* * *

Koncom júla časť kacvínskeho chotára postihla silná búrka s krupobitím. Ladovec bol veľký ako vtácie vajíčka, aký si ne-pamätajú ani najstarší Kacvínčania. Živel v priebehu niekoľkých minút zničil takmer všetky obiliny, značne poškodil iné plodiny, ba aj viacero striech v obci. Kacvínski roľníci odhadujú straty v obilí na 80 až 100 percent.

* * *

Krempašský folklórny súbor Zelený javor sa v dňoch 5.-7. augusta t. r. zúčastnil VII. ročníka Medzinárodného festivalu slovenského folklóru Jánošíkov dukát, ktorý sa konal v meste Rožňava pod Radhošťom v ČR.

Text a foto:
AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

NOVÝ ŠTÁTNY SVIATOK V POĽSKU

Poľský parlament chválil zákon, ktorým ustanovil nový štátny sviatok – Deň Jána Pavla II. Bude ním 16. október, deň jeho zvolenia za Petrovho nástupcu. „Pontifikát Jána Pavla II. zmenil chod dejín sveta vo všetkých jeho dimenziách,“ píše sa v texte zákona. „Ustanovenie tohto dňa vyjadruje hrdosť nad tým, že poľská kultúra dala svetu takého veľkého humanistu, človeka hlbokej kultúry a vedy.“ Okrem toho bude pripomienkou nespočetných aktivít krakovského arcibiskupa a neskoršieho pápeža, zameraných na sociálne, politické a medzinárodné konflikty. „Bol to človek pokoja a nádeje. Celému svetu, každému spoločenstvu i jednotlivcom ukazoval, že život sa môže stať ľudskejší, a učil, ako darovať druhým úctu a lásku.“ (ak)

FARÁRI V JABLONKE

Uvádzame zoznam farárov a administrátorov, ktorí pôsobili v jablonskej farnosti od roku 1787 dodnes.

1. 1787 – kňaz Adam Rosiński
2. 1796 – kňaz Jozef Janičiak
3. 1818 – kňaz Štefan Marušiak - administrátor
4. 1820 – kňaz Jakub Mešťanek
5. 1834 – kňaz Andrej Koma
6. 1838 – kňaz Andrej Szalatkay
7. 1845 – kňaz Jozef Szlamkay
8. 1857 – kňaz Jozef Hutyra - administrátor
9. 1858 – kňaz Matej Vaško
10. 1873 – kňaz Gregor Andreidesz - administrátor
11. 1873 – kňaz František Zvada
12. 1902 – kňaz Štefan Pirončák - dekan
13. 1913 – kňaz Jozef Novotný - administrátor
14. 1913 – kňaz Štefan Hattyar - dekan
15. 1928 – kňaz Julian Ľysek
16. 1939 – kňaz Štefan Vojtašek
17. 1945 – kňaz Julian Ľysek
18. 1964 – kňaz Tadeusz Masny
19. 1976 – kňaz Adam Bogucki - dekan
20. 1987 – kňaz Florian Kosek
21. 1997 – kňaz Stanisław Górecki

Sprac: kňaz P. KUBANI

POHROMA V TATRÁCH

Vysoké Tatry sa ešte nestihli spomätať po veľkej kalamite spôsobenej víchricou, keď prišla ďalšia pohroma – požiar, ktorý prednedávnom pohltil 224 hektárov lesov. Príčinou požiaru bol odhodený ohňok z cigarety.

Lesný požiar vo Vysokých Tatrách vznikol krátko predpoludním v sobotu 30. júla nedaleko turistického chodníka vedúceho okolo Cesty slobody, odkiaľ sa rýchlo rozšíril. Hasičom sa ho podarilo uhasiť až po 120 hodinách zápasu so živlom. Štátne lesy TANAP-u vyčíslili priame ekonomicke škody na 16 mil. korún. Výška ekologických škôd presahuje jednu miliardu korún. Náklady na likvidačné a záchranné práce sa len začali vyčíšľovať. Požiar likvidovali hasiči z celého Slovenska a s pomocou im prišli aj Maďari a Česi. (ak)

DEŇ POĽOVNÍKA V JURGOVE

Poľovnícke tradície sa spájajú s Jurgovom od najstarších čias. Možno je to aj zásluhou blízkosti tatranských lesov, ktoré boli vždy bohaté na rôzne druhy zveriny. V rámci letných podujatí organizovaných gminou Bukowina Tatrzanska sa v Jurgove už tri roky uskutočňuje Deň poľovníka.

Tohtoročné podujatie sa začalo slávnostnou sv. omšou na lesnej poľane pri miestnom amfiteátri. Po omši začiatok podujatia ohlásil poľovnícky signál. Potom sa začali preteky poľovníkov, ktorí zápolili *O jurgovskú poľovnícku pušku*. Počas pretekov sa diváci mohli pozrieť do lákavo rozvoňávajúcich stánkov plných všelijakých dobrôt a vybrať si napr. bryndzové halušky, pečenú klobásu, jelení guláš, rozličné druhy domácich koláčov a pod. Aby im lepšie chutilo, mohli si pritom pozrieť kultúrny program, ktorý prezentovali na javisku folklórne súbory. Najväčší potlesk divákov získal domáci súbor a miestna dychovka.

Počas podujatia prebiehala aj lotéria, v ktorej boli zaujímavé ceny, napr. bicy-

kel alebo motorová píla. Výťažok z lotérie bol dosť veľký - dvadsať päť tisíc zlottedých, ktoré budú určené na opravu jurgovského dreveného kostola zo 17. storočia.

Kedže to bol sviatok poľovníkov, ne-smeli chýbať ani stánky s poľovníckym náradím a inými trofejami, výrobkami, ktoré vzbudzovali veľký záujem návštevníkov. (ak)

ĽUDOVÁ VESELICA V KREMPACHOCH

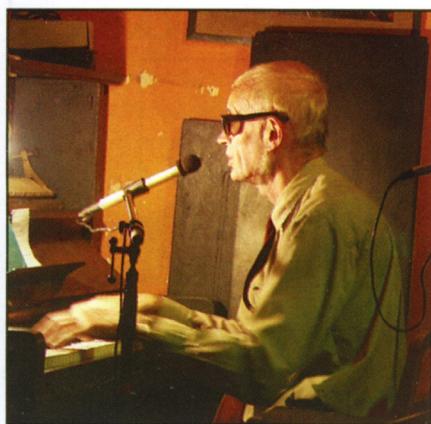
31. júla t.r. sa v športovo-rekreačnom areále a amfiteátri v Krempachoch konalo pekné kultúrno-spoločenské a zábavné podujatie, ktoré usporiadala miestna richtárska rada, obecný kultúrny dom, dobrovoľný požiarny zbor, dychový orchester a miestna skupina SSP. Otvoril ho krempašský richtář Ján Kalata, ktorý privítal početne zhromaždených divákov a čestných hostí, v tom o.i. zástupcov gminy Nový Targ, poslancov miestnej a gminnej samosprávy a ďalších. V rozsiahлом kultúrnom programe, ktorý moderovali kr. Jozef Petrášek a Mária Wněková-Petrášková, vystúpili spevácke a tanecné skupiny z obecného kultúrneho domu pod vedením M. Krzysztofekovej, dychový orchester, ľudová kapela Petráškovcov a ďalší.

Organizátori pripravili pre účastníkov podujatia množstvo rôznych súťaží. Napr. pre deti to bol beh vo vreciach, hádzanie loptičky do koša a poznávanie spišských archaických slov. Ženy mohli súťažiť v príšivaní gombíkov, navíjaní priadze do klobka, v slalome na fúriku alebo v hode granátom do cieľa. Naproti tomu muži súťažili v dvíhaní a stavaní drevených klátorov na čas, v ručnom pílení dreva, šplhu na vysoký máj, v gúlani balov na voz a tahaní požiarnického automobilu. Usporiadatelia nezabudli ani na žalúdky divákov a zriadili pre nich polnú kuchyňu, ktorá ponúkala výborný poľovnícky guláš, hrachovú polievku a iné jedlá. Všetci sa výborne zabávali a kto chcel, mohol si podvečer aj zatancovať v rytme hudby disco.

Text a foto FRANTIŠEK PACIGA

SLOVENSKÉ PESNIČKY V KRAKOVE

Každý piatok večer po 20. hodine si sadá ku klavíru v klube Awaria v Krakove na ul. Mikolajskej predsedu krakovskej miestnej skupiny SSP Jerzy M. Božyk, aby spríjemnil večer príslušiacim hosťom melódiami z celého sveta a svojím spevom. Hosťom sa jeho vystúpenia veľmi

Hrá J. M. Božyk

páčia, o čom sme sa mohli sami prevedieť v jeden piatkový večer. A to nie len tým starším, ale aj mladším. Niektoré hity dokonca spievali všetci spolu s ním. Okrem neho si počas večera zaspievalo ešte niekoľko krakovských klubových spevákov za hudobného sprievodu nášho predsedu. Na naše milé prekvapenie zaznalo aj niekoľko slovenských jazzových hitov od Petra Lipu, ktoré sa hosťom zapáčili, aj keď nie všetci rozumeli ich slová. Kiežby sa aj takýmto spôsobom propagovala slovenská kultúra za hranicami Slovenska. (ms)

SAS

Každoročne sa na Slovensku uskutočňuje letná škola slovenského jazyka - Studia Academica Slovaca /SAS/. Tento rok sa konal už 41. ročník, ktorý mal rekordnú frekvenciu – 190 účastníkov z 32 krajin sveta. Konal sa od 7. do 27. augusta v Bratislave. Počas troch týždňov sa frekventari učili slovenčinu, spoznávali Slovensko, jeho prírodné krásy. Pre účastníkov kurzu bol pripravený aj kultúrny program a exkurzie po viacerých regiónoch Slovenska. Cez víkendy navštěvovali múzeá, kaštiele a jaskyne.

Boli o. i. na Bojnicksom zámku, v Banskej Štiavnici a v Tatrách. Večer oddychovali na premietaní slovenských filmov, počúvali koncerty a prechádzali sa po bratislavskom starom meste. Svoje umenie im prezentovala aj skupina historického šermu. Mali príležitosť naučiť sa slovenské populárne a ľudové pesničky a tanče. Všetky aktivity sa uskutočňovali v priestoroch Inštitútu pre verejnú správu v Dúbravke. Na záver letnej školy dostali účastníci nielen vysvedčenia, ale aj presný výkaz o štúdiu s kreditmi, ktorý im môžu uznáť aj na zahraničných školách. (ak)

DIVOKÝ ZÁPAD NA SLOVENSKU!

V Tatralandii v Liptovskom Mikuláši vytvorili v júli identickú kópiu mestečka amerického divokého západu z konca 19. storočia. Mestečko privíta každého jedinečnou programovou show v štýle divokého západu s množstvom hereckých a kaskadérskych ukážok podporených pyrotechnickými efektmi, ktorá umožní oboznámiť sa bližšie s kultúrou a spôsobom života v čase osídľovania amerického divokého západu. Návštevníci tu môžu nájsť ozajstnú westernovú ulicu ústiacu do veľkého námestia, v ktorom dominuje veľký Saloon s kapacitou okolo 800 návštevníkov. Okrem toho je tu úrad šerifa, kaviarne so širokou ponukou kávových špecialít, reštaurácie a rýchle občerstvenia, predajne suvenírov, nočné bary, ale tiež obchodíky remeselníkov, ktorí priamo pred očami návštevníkov vyrábajú svoje výrobky.

Hlavným programovým lákadlom je prírodný amfiteáter pre 3000 divákov, kde sa bude denne odohrávať program na pozadí kulís skutočnej westernovej ulice. Súbor ukážok drezúry koní a ďalších zvierat, výuka country tancov, prehliadka dobových kostýmov, kovojských zručností, večerné divadlo s exkluzívou prehliadkou pyrotechnických efektov a kaskadérskych kúskov s finálovým ohňostrojom tvorí len časť pripravovaného programu. O programovú show sa každodenne bude starať 200 ľudí! Život na divokom západe si

budú môcť návštevníci vyskúšať aj na vlastnej koži. Napr. budú môcť vlastnoručne ryžovať zlato, zastrieľať si z luku, previeť sa na koni alebo otestovať svoju obratnosť na elektrickom býkovi. Celým areálom bude navyše križovať originálny železničný vláčik Union Pacific. (ms)

ZOMRELA KLÁRA JARUNKOVÁ

Dňa 11. 7. 2005 vo veku 83 rokov zomrela po ťažkej chorobe spisovateľka Klára Jarunková. V jej osobe odchádza vzácný človek a mimoriadna spisovateľská osobnosť.

Klára Jarunková

Je autorkou 23 kníh pre dospelých, mládež a deti, ktoré sa stále stretávajú so živým čitateľským záujmom. Potvrdzujú to ich obnovované vydania, ceny nakladateľstiev a spisovateľských organizácií, v tom aj Cena Fraňa Krála za pozoruhodný podiel na rozvoji slovenskej literatúry pre deti a mládež. Je to najprekladanejšia slovenská autorka. Jej knihy vyšli v 39 jazykoch sveta vo vyše 150 vydaniach. Príbehy Jedinej a Brata mlčanlivého Vlka sa vďaka 70 prekladom stali súčasťou zlatého fondu svetovej literatúry pre deti a mládež. Vďaka pozoruhodným hodnotám uspeli v medzinárodných súťažiach a dostalo sa im pôct v podobe talianskej národnej Ceny Bancarellíno a

nemeckej národnej ceny za diela pre mládež ako aj zápisu na medzinárodnú čestnú listinu Ceny H. Ch. Andersena. Na základe tejto medzinárodnej akceptácie ju Asociácia organizácií spisovateľov Slovenska navrhla na udelenie

Nobelovej ceny za literatúru a ceny A. Lindgrenovej.

Svojou nespochybnielou umeleckou aj mravnou autoritou významne prispeala k demokratizácii literárneho života. Bola zakladajúcou osobnosťou a dlho-

ročnou predsedníčkou Klubu nezávislých spisovateľov. Za mimoriadne zásluhy o rozvoj slovenskej kultúry jej preident SR udelil vyznamenania Rad Pribinu 1. triedy (1996) a Rad Ľudovíta Štúra 1. triedy (2005). (ms)

ODIŠLI OD NÁS

Dňa 29. júna 2005 zomrel v Nedeci vo veku 76 rokov krajan

JOZEF KREMPASKÝ

Zosnulý bol dlhoročným členom MS SSP v Nedeci a verným čitateľom Života. Odišiel od nás vzorný krajan, starostlivý manžel, otec, dedo a pradedo. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme úprimnú sústrast.

MS SSP v Nedeci

* * *

Dňa 29. júna 2005 zomrela v Čiernej Hore-Zahore vo veku 96 rokov krajanka

MÁRIA BAFIOVÁ (rozená Gogošová)

Zosnulá, jedna z najstarších občaniek v obci, bola dlhé roky vzdovou a sama vychovala šesť detí. Jej život bol plný statočnej práce a lásky k deťom. Svoj život dožívala pri dcére a zaľovi Márii a Františkovi Mlynarčíkovcoch. Bola dlhoročnou čitateľkou Života. Odišla od nás vzorná krajanka, starostlivá manželka, matka, svokra, babička a prababička. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulej v Poľsku, na Slovensku, v USA a vo Francúzsku vyjadrujeme hlbockú sústrast.

MS SSP v Čiernej Hore-Zahore

* * *

Dňa 5. júla 2005 zomrel v Novej Belej vo veku 84 rokov krajan

FRANTIŠEK ŠOLTÝS

Zosnulý bol odbojárom druhej svetovej vojny a účastníkom SNP. Bol dlhoročným členom Spolku a čitateľom Života. Odišiel od nás vzorný krajan, starostlivý manžel, otec, dedo a pradedo. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme úprimnú sústrast.

MS SSP v Novej Belej

* * *

Dňa 7. júla 2005 zomrel v Jablonke vo veku 51 rokov krajan

JÁN ZAHORA

Zosnulý bol oddaným členom nášho Spolku a horlivým čitateľom Života. Odišiel od nás vzorný krajan, starostlivý manžel, otec, starý otec a dobrý človek. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme hlbockú sústrast.

MS SSP v Jablonke

* * *

*Sú chvíle, ktoré ťažko prežívame.
Sú okamihy, ktoré tisíckrát denne
v duchu spomíname.*

Márne ju naše oči hľadajú,

Márne po tvári slzy stekajú.

S bolesťou v srdci oznamujeme, že dňa 8. júla 2005 nás vo veku 92 rokov opustila

naša milovaná mamička, svokra, teta, švagrína, babička a prababička

MÁRIA MLYNARČÍKOVÁ

Vyslovujeme úprimné podakovanie všetkým, ktorí sa prišli s ňou rozlúčiť na jej poslednej ceste dňa 11. júla t.r. a najmä farárovi Tadeuszovi z Repísk, farárovi Pawłovi z Jurgova, farárovi Józefovi z Repísk, farárovi Julianovi z Varšavy, farárovi Józefovi z Jaworek-Szlachtowej a nášmu príbuznému farárovi Petrovi Mlynarčíkovi zo Žiliny, ako aj rehoľnej sestre z Jaworek. Všetkým Pan Boh zaplať. S bolesťou

smútiaca rodina

* * *

Dňa 27. júla 2005 zomrel v Jurgove vo veku 83 rokov krajan

FRANTIŠEK MARTINČÁK

Zosnulý bol jedným z najstarších členov Spolku v Jurgove a dlhoročným čitateľom Života. Odišiel od nás vzorný krajan, starostlivý manžel, otec, dedo a pradedo. Nech odpočíva v pokoji!

* * *

Dňa 30. júla 2005 zomrel v Jurgove vo veku 74 rokov krajan

JÁN BIGOS

Zosnulý bol vyše pol storočia členom nášho Spolku a dlhoročným čitateľom Života. Odišiel od nás vzorný krajan, starostlivý manžel, otec, dedo a pradedo. Nech odpočíva v pokoji!

Rodinám zosnulých vyjadrujeme hlbockú sústrast.

MS SSP v Jurgove

Z KALENDÁRA NA SEPTEMBER

Záhradkári

Roľníci sú už po žatve, pozvážali otavu a druhú datelinu a končia vykopávať zemiaky. Musia sa však venovať aj záhradke. V polovici mesiaca dozrieva fazuľa na zrno, ktorú sa zbiera s celou nadzemnou časťou a na suchom mieste dosušuje. Suché struhy vylúpeme vo voľnom čase. Plodové rastliny sú citlivé na chlad, preto ich pred prípadnými mrázikmi treba chrániť fóliou. Týka sa to aj rajčiakov. Končíme zber uhoriek, prípadne papriky a rajčiakov pestovaných vo fóliovníkoch. Koreňová zelenina a hlúboviny sú na chlad odolnejšie, preto ich nadalej ošetrujeme a polievame, aby rastliď alej. Polievame zrána a menej ako v lete, aby pri náhlych zmenách vlhkosti pôdy nepraskali, napr. hlávky kapusty či korene mrkví, petrželu a pod. Okrem zberu pripravujeme podmienky pre dobrú úrodu v nastávajúcom roku o.i. ryšľovaním, hnojením a sejbou zeleniny na prezimovanie, npr. mrkví, petrželu, šalátu, cesnaku, špenátu či rebarbory. Z volných hriadiok odstraňujeme burinu a pripravujeme miestnosti na skladovanie zeleniny.

Ovocinári

majú v septembri hodne práce, jednak so zberom ovocia a prípravou záhrad pre budúce úrody. Začiatkom mesiaca možno ešte očkovať a preočkúvať brosskyne a vrúblovať ríbezle a egreše. Tre-

ba tiež dokončiť presvetľovanie starších stromov, najmä kôstkovín (višní, čerešní a sliviek), ale aj ríbezlí a egrešov, pričom rany treba starostlivo ošetríť, napr. štepárskym voskom. Pripravujeme sa tiež na jesennú výsadbu ovocných stromov a krov. V septembri je čas obierania jesenných sort jabĺk, hrušiek a sливiek, ktoré hned triedime – na konzum, bud predaj a spracovanie. Zimné sorty jabĺk a hrušiek obierané až v októbri, ale už teraz pripravujeme pre ne priestory na skladovanie – čistíme debničky a poličky a dezinfikujeme ich sŕeným bud vápenným mliekom s prídomkom modrej skalice.

Chovatelia

hydiny si iste všimli, že obyčajne v tomto mesiaci sliepky akosi zaostávajú v znáške. Je to často aj preto, že pŕchnu. Po čase sa znáška opäť zlepší. Teraz niečo o volbe kohúta k sliepkam. Držme sa osvedčenej zásady, že k mladým sliepkam pridávame staršieho kohúta a k starším mladého. V tejto zásade je ukrytá stará plemenárska pravda, ktorej princíp vychádza z dedičnosti. Ide o to, že pri dedičnom prenášaní dispozícii pre znaky a vlastnosti sa rozhodujúcou miestrou presadzuje ten z rodičov, ktorý je ustálenejší, teda starší (nie starý). A ešte jedno. Pri obsadzovaní ustajňovacích priestorov v kuríne, pri tvorbe nových

kmeňov a pod. postupujeme tak, že do pripravených priestorov dámé najprv kohúta a až po niekoľkých dňoch sliepky, s ktorými bude tvoriť kmeň. Keby sme postupovali opačne, mohlo by sa stať, že kohút by bol „pod papučou“. Temperamentnejším kohútom sa to nestáva, ale tých je menšina.

Včelári

Ako sme už minule písali, včelári pripravujú svoje včelstvá na zimu. Po ich zúžení v auguste sa včelstvá v dôsledku podnecovania rozplodovali a v prvej polovici septembra sa liahnu mladé včely. Preto je výhodné, ak je v okolí dostatok práve teraz kvitnúcich a peľ poskytujúcich rastlín. Kedže vo včelstvách popri mladých žije ešte veľa starších včiel, musíme v úloch dopĺňať zásoby podávaním cukrového roztoku. Toto dopĺňanie zásob treba ukončiť do polovice septembra, aby sme pri spracovaní roztoku využili ešte služby starších včiel, ktoré zanedlho zahynú. Po doplnení zásob odstránime kfmidlá a včelstvá miestne uteplíme. Cez zimu je potrebné dokonalé uteplenie. Stačí vrch utepliť dvoma plstami alebo iným vhodným uteplovacím materiálom. Pri týchto práciach musíme včelstvá sústavne kontrolovať a dbať, aby nedošlo k rabovke. Ak spozorujeme jej príznaky, prestaneme dopĺňať zásoby a napadnuté včelstvo obložíme husto haluzami. Dobre je obložiť aj susedné včelstvá, ale slabšie. (js)

ZBIERAME BYLINY

Našou dnešnou rastlinou majúcou aj liečebné vlastnosti bude **kukurica siata** (lat. *Zea mays L.*, poľ. kukurydzka zwyczajna). Pozná ju takmer každý ako vynikajúcu krmivinu, ba aj chlebovinu a dokonca i ako surovinu na výrobu liehu, preto ju nebudem podrobnejšie popisovať. Menej známe sú však jej liečebné vlastnosti, aj keď sa využívala od najstarších čias. Na liečebné účely sa zbierajú čnelky (blizny) samičích kvetov rastliny, ktoré vyčnievajú na vrcholcoch šúlkov. Zbierajú sa v júli až auguste a možno ich sušiť v tenkých vrstvách na zatielenom vzdušnom mieste. Čnelky obsahujú saponíny, flavóny, silicu, triesloviny, minerálne látky, živicu, amíny, cukry a mastný olej.

V ľudovom liečiteľstve sa rastlina využíva ako močopudný prostriedok, ktorý osoží o.i.

pri ťažkostiah s močením a pri močovom piesku, ale aj ako účinný a neškodný odtučňovací prostriedok a antidiabetikum (prostriedok proti cukrovke). Podľa niektorých bádatelov má aj žľkopudné účinky. Bežné dávky sú 4-8 g každý druhý deň na zápar – čaj. Pôsobí dráždivo na srdcový sval a zvyšuje krvný tlak. Esencia zo sušených čnelkov kukurice sa používa aj pri organických srdcových problémoch s opuchami. Dôležitú farmaceutickú surovinu tvorí mastný olej z kukuričných klíčkov, ktorý obsahuje mastné kyseliny (napr. linolovu a olejovú) a je nositeľom vitamínu E. Má veľké potravinárske a technické upotrebenie. Široké využitie má tiež kukuričný škrob, používaný na prípravu dietetík a výživných prípravkov. Vyrába sa z neho glukóza, maltóza a rôzne sirupy. Tvorí zložku púdrov a zásypov a uplatňuje sa pri výrobe tablet a piluliek a na prípravu špeciálnych škrobov. (js)

MARTA HLUŠÍKOVÁ

ZABUDNUTÉ ČUČORIEDKY

Bolo leto. Celá lúka i stráň bzučala a cvrlikala, a tak sa Tina so starkým vybrali na výlet. Starká ich vyzbrojila kanvičkami, lebo to bol výlet plný sladkej práce.

- A čo vlastne budeme do kanvičiek zbierat? - spýtala sa Tina.

- Čo nevidíš? Predsa čučoriedky! Pozri sa, koľko ich tu je! - čudoval sa starký.

- Starká ich dá do koláča.

- A kde sú? Kam sa skryli, keď nič nevidím?

- Ja ich vidím. To sú tieto bobuľky na kríkoch. Toto sú čučoriedky, - vysvetľoval starký.

Tina začala zbierať tie malé tmavomodré bobuľky, ale v kanvičke bolo stále miesta až-až.

- Zdá sa, že čučoriedky si čupia na kríkoch a do kanvičky sa im nechce! Zbieram, zbieram, ale kanvička stále nie je plná...

- Lebo čučoriedky sedia tam, kde si ich deti naposledy zabudli: na líčkach a na jazyčku. Vieš?

- Smial sa starký a pri tom ukazoval fialovo-modré zuby. On si čučoriedky zabudol práve tam.

/Včielka 2004/

PRÍDI TY ŠUHAJKO

([Redakcia, 1881])

Pri-dí ty, šu-haj - ko, rá - no k nám, u - vi - díš,
čo ja to ro - bie - vam; ja rá - no vstá - vam,
kra-vy na - pá-jam, o-več-ky na po - le vy - há - nám.

2. A keď si tú prácu vykonám, potom si veselo zaspievam.
A pri tom speve, ako pri práci, zavše len na teba spomínam.

MÁRIA HERZÁNOVÁ

NAJLEPŠIE KAMARÁTKY

Lubka dostala novú bábiku. Bábika mala bielu čiapočku, ružové šaty a biele topánky. Rada sa hojdala na hojdačke, vozila v kočiariku a rada počúvala Lubkine pesničky. Chvíľu spala na perinke, chvíľu žurmukala veľkými hnedými očkami a milo sa usmievala. Bábika sa rada pekne obliekala, česala, hrala, ale najradšej mala prechádzky.

Ked' ju Lubka zobraza na prechádzku do parku, veľmi sa poťešila. V parku stretli kamarátku Katku. Vozila sa na trojkolke a prefračala okolo nich ako blesk. Lubka za ňou zavolala:

- Počkaj! Katka, pozri sa, akú mám dobrú bábiku, ani nezapláče! Aj kočiarik má nový.

Katka zabrzdila. Bola zvedavá.

- Tak sa podme hrať. Požičaj mi kočiarik, a ja tebe trojkolku, - povedala.

- Ani za nič! Kočiarik ti nepožičiam, to nie! Je nový. Katka zosmutnela, skrčila nos, akoby sa chcela rozplakať. Bolo jej ľuto, že je Lubka laková, a odišla.

Lubka zostala sama. O chvíľu sa jej dobrá bábika zunovala, a ona si tajne zaželala, aby bábika nahlas zaplakala: Uááá, uááá! Aby to bolo počuť až za mesto.

A vtom sa to stalo. Možno išiel okolo nejaký čarodejný škriatok a splnil Lubkino čudné želanie. Dobrá bábika odrazu už nebola dobrá a začala vrieskať ako skutočné babätko, na celé okolie. Otvorila ústa a plakala a plakala a neprestávala. Škriatok z rozprávky zmizol a nikto nevedel povedať, ako bábiku utíšiť. Ľudia sa zbiehali okolo malého kočiarika, bábiku hojdali a tísili. Potom sa trochu hnevali a malú mamu Lubku napomínali.

- Prečo jej nedáš hrkálku? - povedala jedna pani.

- Alebo cumlík? - povedala druhá pani.

- Možno pomôže nejaká pesnička, - povedala tretia pani.

Rady to boli dobré, ale obchod bol zatvorený, hrkálku nikto nemal a cumlíky sa nepožičiavajú, ani medzi bábikami. Tak Lubka začala spievať uspávanku, ktorú ju naučila mamička:

- Haju, haju, spinák
naša Katarínska.

Hajušenky, hajušky,
nemáme dve Katušky,
iba jednu Katku máme,
nikomu ju nepredáme.

Haju, haju, krásne spinák
naša jedna Katarínska.

Ale pesnička nepomohla. Bábika plakať neprestala. A práve vtedy prešla okolo Katka. Nakukla do kočiarika a povedala:

- Niečo musíme vymyslieť. Podme na prechádzku. Až za mesto. Tam je ticho.

O chvíľu boli na lúke a bábika stíchla. Možno to zariadiť rozprávkový škriatok, ale možno aj nie. Lubka pustila kočiarik a povedala:

- Katka, ak chceš, môžeš moju bábiku povoziť. A znova boli Lubka a Katka najlepšie kamarátky.

/Včielka 2004/

MILÍ MLADÍ PRIATELIA

Redakcia Život za spoluúčasti základných škôl a gymnázií na Spiši a Orave vypisuje pre vás novú

VÝTVARNÚ SÚŤAŽ ŽIVOTA '2005

pod názvom

KOSTOLY NA SPIŠI A ORAVE

Téma je ľahká a zaujímavá, veď prakticky v každej obci na Spiši či Orave je väčší buď menší kostol. Niektoré sú vzácnymi architektonickými pamiatkami, akými sú napr. drevené kostoly v Tribši, Jurgove alebo Oravke. Tak či onak tvoria neodlučiteľnú súčasť našich obcí, takže tému nemusí nikto ďaleko hľadať. Samozrejme, nezabudnite uviesť, komu je zasvätený daný kostol, lebo každý má svojho patróna.

Súťaže sa môžu zúčastniť všetci žiaci základných škôl a gymnázií, ktorí nám pošlú aspoň jednu prácu na uvedenú tému. Pri práci môžete používať ľubovoľnú techniku – pastelky, ceruzky, textil, krepový papier, farbičky a pod.

Každá práca musí obsahovať nasledujúce údaje: **názov (titul), meno a priezvisko, vek, triedu, školu a presnú adresu autora.**

Svoje práce posielajte na adresu redakcie (Redakcia Život, ul. Sv. Filipa 7/7, 31-150 Kraków) najneskôr **do 31. decembra 2005**. Najlepšie práce získajú hodnotné ceny a budú uverejnené v Živote.

Srdečne pozývame!

ŠTEFAN MORAVČÍK**ČO S ŤAŽKOU
TAŠKOU**

Teperí sa horko-ťažko,
teperí sa s plnou taškou,
teperí sa do školy,
prach sa za mnou kúdolí.
- Fíha, t'ažká

je tá taška! –
vraví oco, keď ju t'ažká
a hned dačo podniká:
- Nech t'a hlava neboli.
Zapriahneme koníka,
dáme na voz t'ažkú tašku,
hijó, koník, do školy!

VESELO SO ŽIVOTOM

- Babi, ideme si kúpiť dividičko!
- Kúpte si, čo chcete, ale ja vám to
potom chovať nebudem!

* * *

- Pán doktor, ako sa volá ten Nemec,
čo mi stále skrýva veci?
- Alzheimer, babka. Alzheimer...

* * *

Pribehne mladý upír do pekárne a
kričí:

- Chlieb, chlieb, rýchlo dajte mi
chlieb!

Predavačka na neho:

- Veď upíry chlieb nejedia!
- To je pravda, ale za rohom je
havárka, tak si idem namáčať!

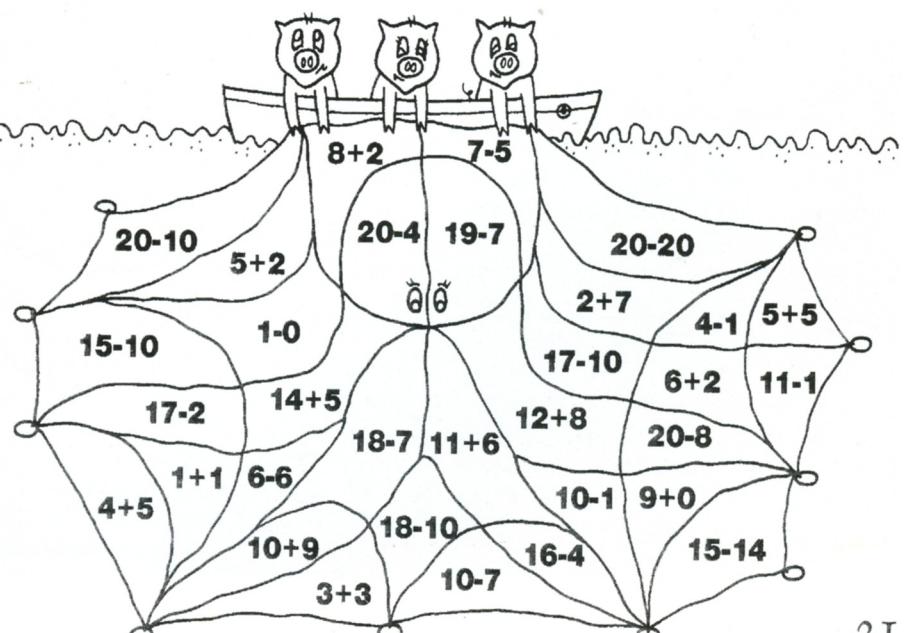
* * *

- Mamička kúpmeme si tú favu!
- Ale, Miško, a čím by sme ju doma
kŕmili?

- Ale veď je tu napísané, že kŕmiť
prísne zakázané.

RIEŠIME SO ŽIVOTOM

Milí mladí priatelia, vašou úlohou je vyfarbiť iba tie polička, ktorých výsledok je väčší ako 10. Potom zistite, aký nevídany úlovok sa podaril trom prasiatkom. Vyfarbené obrázky nám pošlite do redakcie. Najkrajšie odmeníme slovenskými knihami. Z posledných sme vyžrebovali: Katarínu Briaňsku z Katovic a Karolínu Radeckú z Kacviny.

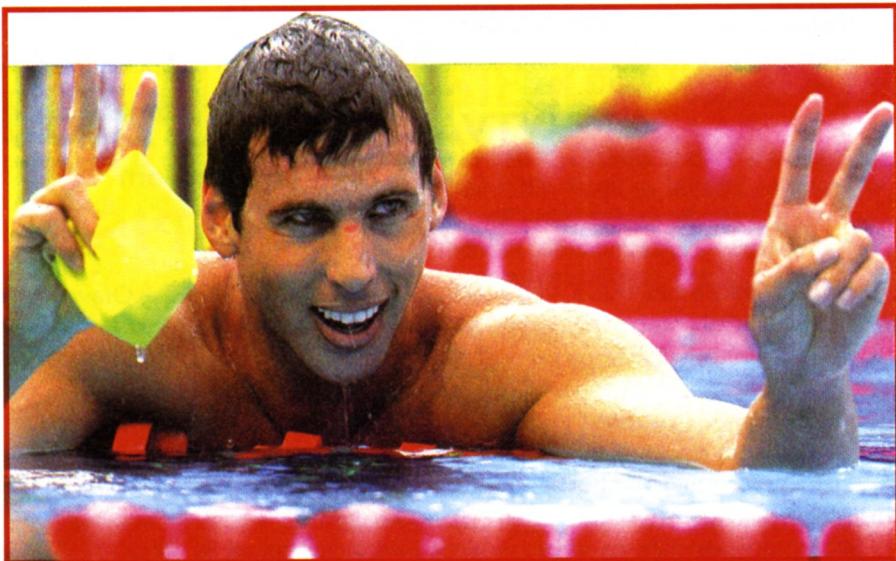
GRANT HACKETT

Bol najväčšou hviezdou tohoročných júlových plaveckých majstrovstiev sveta v Montreale. Austrálčan Grant Hackett, lebo oňom je dnes reč, vybojoval na tomto šampionáte najviac medaíl v individuálnych súťažiach, navyše prekonal svetový rekord a stal sa najväčšou plaveckou osobnosťou v dejinách športu.

Nie pätnásobný zlatý medailista, Američan Michael Phelps, ktorý však vyhral iba dve individuálne plavecké súťaže a rozčarený odchádzal z Kanady, ani nie Juhoafričan Roland Schoeman, dvonásobný svetový rekordér a zlatý medailista v šprintoch na 50 m, ale práve Grant Hackett prevzal od Medzinárodnej plaveckej federácie (FINA) zvláštnu cenu pre najlepšieho plavca kanadského šampionátu.

Najväčší úspech dosiahol v plavbe na 1500 m voľným spôsobom. Vo finále (výborne v ňom zaplával 18-ročný Poliak Mateusz Ławrynowicz, ktorý obsadil 5. miesto a zlepšil poľský rekord časom 14.59,38 min.) nielenže zvíťazil v znamenitom čase 14.42,58 min., ale stal sa prvým plavcom v dejinách, ktorý získal zlaté medaily na tomto úseku na majstrovstvách sveta štyrikrát za sebou (1998, 2001, 2003 a 2005).

Austrálčan je ostatne už celých 9 rokov, teda od r. 1996, neporaziteľný na tomto úseku. Jednoducho nikto sa mu nevyrovna. Nepomáha dokonca ani

zvláštna cena vo výške jedného milióna dolárov, ktorú prislúbila americká plavecká federácia tomu zo svojich pretekárov, ktorý zlepší Hackettov svetový rekord – 14.34,60 min. - alebo s ním vyhrá priamo na pretekoch.

G. Hackett štartoval v Montreale len vo voľnom štýle a okrem 1500 m zvíťazil aj na 400 a 800 m. Okrem toho vybojoval striebornú medailu na 200 m a bronzovú v štafete 4 x 200 m. Teda dostał sa na pódiu vo všetkých súťažiach, v ktorých štartoval.

25-ročný študent práva z Gold Coast sa počas kanadských majstrovstiev sveta stal najlepším plavcom sveta, ktorý má na svojom konte najviac majstrovských titulov – sedem. To znamená, že už predbehol svojho rodáka Iana Thorpea, ako aj spomínaného Američana M. Phelpsa,

ktorí doteraz vybojovali po šesť titulov.

Hackettovi patrí aj ďalší rekord – 17, čiže najviac medaíl vybojovaných na majstrovstvách sveta. Sme presvedčení, že na tomto počte sa to neskončí. Ďalší svetový šampionát sa bude konať o dva roky v Melbourne a - ako je známe – doma je o úspechy vždy ľahšie.

Poznamenajme na záver, že na majstrovstvách sveta v Montreale si veľmi dobre počínať poľskí plavci, ktorí vybojovali štyri medaily, medzi nimi dve zlaté. Ich majiteľmi sa stali: Otylia Jędrzejczaková a Paweł Korzeniowski na 200 m motýlikom. Ďalšie dve, bronzové medaily, získali: O. Jędrzejczaková na 100 m motýlikom a Bartosz Kizierowski na 50 m voľným spôsobom. Poľskí pretekári prekonali navyše 14 národných rekordov. (jš)

Hviezdy svetovej estrády BRUCE HORNSBY

Patrí medzi najnadanejších amerických hudobníkov, ktorých si vysoko cenia najväčšie svetové hviezdy a zbožňujú ich stáť si obdivovateľov za oceánom, ale u nás sú ďalej nevelmi známi.

Bruce Hornsby, vynikajúci skladateľ, klavirista a spevák, predal v poslednom čase vyše desať miliónov výliskov svojich platní a trikrát získal prestížnu cenu Grammy. Prvú dostał v roku 1986 za album *The Way It Is* v kategórii najlepší debut. O tri roky neskôr mu ju opäť udeľili, tentoraz však za skladbu *Valley Road*, ktorou zvíťazil v kategórii najlepšia blu-

esgrassova nahrávka. Nakoniec v roku 1993 zopakoval svoj úspech a prevzal treťiu sošku Grammy za najlepšiu inšumentálnu skladbu. Bola to *Barcelona Mona*, ktorú zložil spolu s Branfordom Marsalisom na Letné olympijské hry v Barcelone v roku 1992.

Tento skvelý hudobník, známy z vycibreného hudobného zmyslu pre humor, vo svojej tvorbe čerpá najmä z džazu, popu, bluesgrassu a rocka. Je však zaujímavé, že ho inšpiruje klasická hudba. Priam zbožňuje hrať muzikálove a vaudevillové motívy. Tak široké záumy spôsobili, že sa zúčastnil na nahrávaní vyše sto albumov na pozvanie takých spevákov ako Bob Dylan, Don Henley, Bob Seger, Willie Nelson a skupiny Grateful Dead. Pozna-

menajme, že s touto skupinou bol dokonca na vyše dvojročnom svetovom turné. Pred niekoľkými mesiacmi sa na našom hudobnom trhu objavil deviaty album B. Hornsbyho *Halcyon Days*, na ktorom tento hudobník nielen hrať na klavíri, ale aj spieva buďto so Stingom, Eltonom Johnom alebo Ericom Claptonom. (jš)

Dnes predstavujeme pekný model chlapčenského zelenkastého pulóvrika, ktorý výborné poslúži po celý rok. Vzory pletieme len hladkými a obrátenými očkami.

Velkosť: 6-8 rokov,

Materiál: 400 g zelenkavej vlny zn. Kája (60% bavlna, 40% akryl); 50 g = 155 m.,

Ihlice: č. 3, č. 3,5,

Skúška očiek: 22 očiek x 31 r. = 10 x 10 cm,

Vzor: podľa pripojeného nákresu,

Postup práce:

Predný diel: Začneme na ihlici č. 3 na 93 očiek. Vzoram 1/1 upletieme 5 cm. V poslednom riadku patentu rovnomerne priberieme 10 očiek. Pokračujeme na ihlici č. 3,5 nasledovne: 1 okr. očko, 91 očiek vzor, 1 okr. očko. Vzoram pletieme do výšky 122 riadkov, potom uberieme na priekrčník stredných 19 očiek a po stranach 2 x 2, 2 x 1 očko. Ukončíme vo výške 56 cm.

Zadný diel: Pletieme ako predný. Na priekrčník uberieme o 5 cm vyšie stredných 21 očiek, po stranach 1 x 3, 1 x 2 očká a ukončíme vo výške predného dielu.

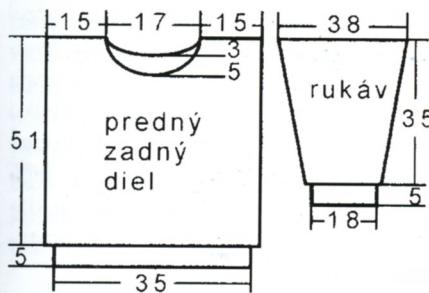
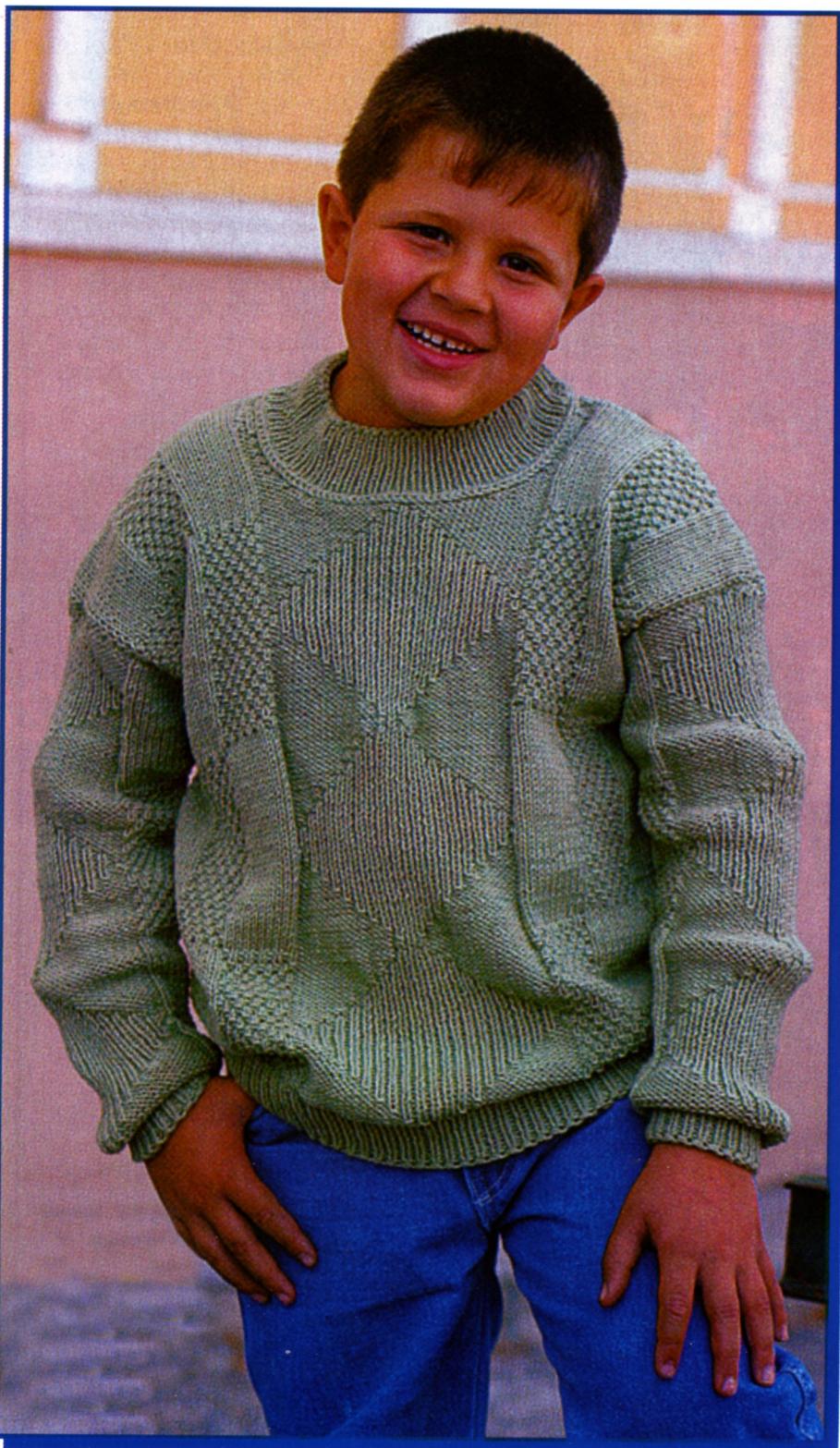
Rukávy: Začneme na ihlici č. 3 na 42 očiek. Vzoram 1/1 upletieme 5 cm. V poslednom riadku patentu rovnomerne priberieme 9 očiek. Pokračujeme na ihlici č. 3,5 nasledovne: 1 okr. očko, stredných 49 očiek vzoru – vzor začneme pliesť od 41. riadku, 1 okr. očko. Počas pletenia priberieme po oboch stranach 19 x 1 očko v každom 5. riadku, pribraté očká pletieme vzoram. Vo výške 40 cm ukončíme.

Zostavenie: Diely zošíjeme. Na ihlice č. 3 naberieme 108 očiek, vzoram 1/1 upletieme 4 cm a ukončíme. Pás príjeme na priekrčník.

(Podľa Kataríny,

Pletená móda jar – leto 2004)

CHLAPČENSKÝ PULÓVRIK

ZUZKA VARÍ

ČO NA OBED?

MORAVSKÉ VRABCE. 1 kg pre-rasteného bravčového bôčika, 2 veľké cibule, lyžička soli, troška mletého čierneho korenia, rasca.

Prerastený bôčik pokrájame na väčšie kúsky, osolíme, okoreníme, posypeme rascou a rovnomerne premiešame. Vložíme do kastróla, trochu podlejeme vodou, prikryjeme a asi pol hodiny dusíme. Potom primiešame pokrájanú cibuľu, znova trochu podlejeme, kastról dám do dobre vyhriatej rúry a pečieme, až kymäso nezmäkne. Podávame so zemiakovou knedľou a s dusenou kyslou kapustou.

MÁSOVÉ JEŽE. 500 mg bravčového pliecka, 300 g hovädzieho mäsa, 100 g slaniny, 120 g ryže, trocha citrónovej kôry, mleté čierne korenie, klinček, polovica cibule, 60 g masti, 2 dl polievky, 2 dl bieleho vina, 2,5 dl kyslej smotany.

Mäso zlahka umyjeme, pokrájame na menšie kúsky, a zomelieme na mäsovom mlynčeku. Pridáme slaninu pokrájanú na kocky, prebratú ryžu, ktorú neoplákneme vodou, len otrieme utierkou, ďalej postrúhanú citrónovú kôru, sol, mleté čierne korenie, potláčený klinček, cibuľu posekanú nadrobno a všetko spolu dobre spracujeme. Potom zo zmesi sformujeme malé bochníčky, vložíme ich do kastróla na rozohriatu mast a dusíme asi 45 minút. Počas dusenia podlievame polievkou z kostí, bielym vínom a kyslou smotanou. Hotové urovnáme na misu, polejeme šťavou a podávame.

HUBOVÁ POLIEVKА. 160 g červstých alebo 10 g sušených hub, 40 g masti alebo oleja, 20 g hladkej múky, 20 g cibule, 20 g suchého postrúhaného cesta, voda, sol, čierne korenie, zelený petržlen.

Cisté huby pokrájame, vložíme do vody a varíme. Z masti a múky pravíme červenú záprážku, pridáme do nej postrúhanú cibuľu, poprážime, zalejeme vodou, osolíme, pridáme k uvařeným hubám a spolu ešte povaríme.

Nakoniec zavaríme cesto, pridáme posekaný zelený petržlen a okoreníme. Du hubovej polievky môžeme pridať kořenovú zeleninu, zemiaky bud krúpy.

ŠALÁTY

FALOŠNÝ HOMÁROVÝ ŠALÁT. 350 g postrúhanej mrkvy, 200 g majonézy, sol, 200 g postrúhaného surového zeleru, niekoľko lyžíc smotany, mlieka alebo studenej vody, citrónová šťava, mleté čierne korenie.

Do hustej majonézy zamiešame postrúhanú surovú mrkvu a postrúhaný surový zeler. Veľmi hustý šalát zriedime niekakkými lyžicami smotany, mlieka alebo studenej vody. Nakoniec podľa chuti osolíme, okoreníme a pokvapkáme citrónovou šťavou.

MÚČNIKY

SLIVKOVÝ NÁKYP. 180 g ryže, 1dl mlieka, 3 kocky cukru, 80 g masla, sol, 120 g práškového cukru, vanilínový cukor, 2 žltky, citrónová kôra, 40 mandľí, 5-6 bielkov, 400 g vykôstkovaných sliviek, škoricový cukor, 30 g kandizovaného ovocia, 20 g hrozičok, 20 g masla a 20 g struhanku na vymaštanie a vysypanie formy, vanilínový cukor na posypanie.

Dobre prepláchnutú ryžu uvaríme v mlieku s 3 kockami cukru a trochou soli do mäkkia a potom ju za častého miešania necháme vychladnúť. Maslo vymiešame, pridáme práškový a vanilínový cukor, žltky, trocha postrúhané citrónovej kôry a miešame asi 10 minút. Nakoniec primiešame vychladnutú ryžu, zomleté mandle a z bielkov ušľahaný tuhý sneh. Väčšiu formu vymastíme maslom a vysypeme struhankou, naplníme polovicou pripravenej zmesi, na ňu poukladáme vykôstkované slivky, posypeme ich pokrájaným kandizovaným ovocím, hrozičkami a škoricovým cukrom, na to navrstíme druhú polovicu zmesi a v mierne vyhriatej rúre pečieme asi 50 minút. Upečený a vychladnutý nákyp dáme na misu, ozdobíme slivkami a posypeme vanilínovým cukrom.

Weterynarz

PIELEGNOWANIE ZWERZĄT

Dokończenie z nr. 8/05

Pielęgnowanie skóry – ma duże znaczenie higieniczne. Skóra zwierząt spełnia wielką rolę w ustroju. Zabezpiecza ona urząd przed niekorzystnym działaniem atmosfery, przed uszkodzeniami tkanek i staje się naturalną przeszkodą przed wniknięciem do organizmu bakterii chorobotwórczych. Oprócz tego skóra odgrywa ważną rolę w regulowaniu przemiany materii. Parowanie wody w ustroju dokonuje się przez całą powierzchnię skóry oraz przez gruczoły potowe. Normalna czynność skóry możliwa jest tylko przy odpowiedniej jej pielęgnacji. Rozkładający się na skórze brud powoduje jej drażnienie i świad a ponadto skóra taka zmniejsza parowanie i w rezultacie zmniejsza się apetyt zwierzęcia, odporność ustroju, przyrosty na wadze itp. Skórę pielęgnujemy przez czyszczenie, mycie i strzyżenie. Czyszczenie ma na celu usunięcie kurzu ze skóry i sierści. Dokonuje się go przy pomocy szczotek. Mycie zwierząt wodą z mydłem ma na celu usunięcie brudu, nadmiaru tłuszcza i potu. Mycie takie powinno się przeprowadzać przy ciepłej i bezwietrznej pogodzie. Skórę po myciu powinno się dokładnie wysuszyć.

Pielęgnowanie kopyt – polega głównie na czyszczeniu i podkuwaniu kopyta. Zapobieganiu chorobom rogu kopytowego i kontroli prawidłowości opierania się kończyny o podłoż. Zanieczyszczone kopyta po pracy należy umyć. Róg zbyt kruchy i suchy moczymy lub smarujemy wazeliną, a nigdy towotem. U wszystkich zwierząt róg kopytowy lub racicowy w miarę jego narastania przycinamy. W okresie pastwiskowym zwierzęta na ogół dosyć dobrze same śicerają puszkę rogową kopyta czy racicy i tylko dwa razy w ciągu tego okresu należy oczyścić kopyto, usunąć postrzępione jego brzegi i zestrugać obumarły róg – nadając kopytu czy racicy prawidłową postawę.

Ruch – ma doniosłe znaczenie dla zdrowia. Przebywanie zwierząt w pomieszczeniu bez stosowania spacerów na wybiegach lub pastwiskach wpływa ujemnie na stan ich zdrowia. Zwierzęta w takich warunkach stają się mniej ruchliwe, apatyczne i flegmatyczne. Proces przemiany materii przebiega u nich znacznie wolniej, tracą apetyt i nie dają dostatecznych przyrostów wagi. Rozwój młodych zwierząt bez ruchu przebiega nieprawidłowo, stają się one mniej odporne na różne choroby. Ruch, zwłaszcza przy pogodzie słonecznej, wzmagaj przemianę materii, zwiększa apetyt i przyswajanie pokarmów, pobudza czynności różnych narządów, hartuje i rozwija całe ciało. Zwierzęta należy przyzwyczajać do ruchu od najmłodszych lat. Czas spaceru powinien być regulowany odpowiednio do stanu pogody, wieku zwierzęcia i jego użytkowości. W okresie złych warunków klimatycznych, jak deszcz czy mróz, stosowanie spacerów powinno być dokonywane z dużą ostrożnością. Dla zwierząt chorych lub też powracających do zdrowia umiarkowany ruch jest bardzo wskazany, natomiast zwierząt ciężko chorych w ogóle nie należy wyganiać na spacer.

AWITAMINOZA U PROSIĄT

Awitaminozami nazywamy choroby spowodowane brakiem witamin w organizmie na skutek ich braku w paszy lub też upośledzenia organizmu przy ich wytwarzaniu.

Awitaminoza A. Rozwija się u młodzieży późną zimą i wczesną wiosną, jeżeli się jej podaje paszę ubogą w witaminy. Np. jeżeli żywi się ją wyłącznie gotowanymi kartoflami i jeczmieniem lub śrutą jeczmienną. Prosięta dotknięte tą chorobą mają słaby apetyt i są osowiałe. Skóra pokrywa się ciemnymi strupami tak, że proszę wygląda jakby było brudne. U wielu prosiąt obserwuje się przechylenie głowy na jedną stronę a u ras ostrouchych zwisanie jednego ucha. Świnie zachowują się nerwowo a później spostrzega się u nich sztywny chód. Prosięta powoli chudną coraz bardziej, u niektórych chorych zdarzają się napady skurczów, które je bardzo wyczerpują. Po kilku takich atakach zwierzę zazwyczaj ginie.

CIĄG DALSZY NASTAPI

§ PRAWNIK

MIESZKANIE PO ROZWODZIE

Jeżeli małżonkowie kupili mieszkanie własnościowe w trakcie trwania małżeństwa, jest to ich wspólna nieruchomości. W momencie rozwozu takie mieszkanie staje się współwłasnością. Oznacza to, że każdy z małżonków ma prawo do jego połowy. Gdy pod zastaw mieszkania jedno z małżonków zaciągnie dług, wierzyciele mają prawo go ściągać tylko z udziału tego małżonka, czyli z jego połowy mieszkania. Wartość mieszkania ustala się na podstawie jego wartości rynkowej. W razie sporu o mieszkanie sąd może zasądzić je jednemu z małżonków, a wtedy drugi otrzymuje spłatę swojej części. Jeżeli jeden z małżonków bardziej się przyczynił do uzyskania lub powiększenia wartości mieszkania, sąd ma obowiązek to uwzględnić.

PRACA A BADANIA LEKARSKIE

Pracodawca nie może dopuścić do pracy pracownika bez aktualnego orzeczenia lekarskiego, stwierdzającego stan przeciwskazań do pracy na określonym stanowisku. Pracodawca, który oferuje pracownikom pracę w warunkach narżenia na działanie substancji i czynników rakotwórczych lub pyłów zwłókniających, jest obowiązany zapewnić tym pracownikom okresowe badania lekarskie. Obowiązują one także po zaprzestaniu pracy w kontakcie z tymi substancjami, pyłami lub czynnikami, a nawet po rozwiązaniu przez pracownika stosunku pracy. Badania przeprowadzane są na koszt pracodawcy. Ponosi on ponadto inne koszty profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami, niezbędnej z uwagi na warunki pracy. Może się zdarzyć, że badania lekarskie wskażą na powstawanie choroby zawodowej. W takim przypadku pracodawca jest obowiązany, na podstawie orzeczenia lekarskiego, w terminie i na czas określony w tym orzeczeniu, przenieść pracownika do innej pracy, nie narażającej go na działanie tych czynników.

WSPÓLNE OGRODZENIE

Jeżeli zachodzi potrzeba zbudowania między posiadłościami twoją a sąsiadów, masz prawo domagać się od sąsiadów, by uzgodnili z tobą budowę i kształt tego ogrodzenia. Zgodnie z przepisami, właściciele gruntów sąsiadujących mają obowiązek współdziałać w celu ich rozgraniczenia i utrzymywania stałych znaków granicznych (plotu, ogrodzenia itp.). Koszty rozgraniczenia, ustawienia i utrzymywania tych znaków ponoszą po połowie. Przepis ten nie może być jednak wykorzystywany niezgodnie z zasadami współżycia społecznego.

Ogrodzenie nie powinno stwarzać zagrożenia dla bezpieczeństwa ludzi i zwierząt. Zabronione jest umieszczanie na wysokości mniejszej niż 1,8 m. ostro zakończonych elementów, np. drutu kolczastego, tłuczonego szkła itp. Furtka ogrodzenia nie może się otwierać na zewnątrz. Natomiast nie obowiązuje już przepis mówiący o tym, że minimum 1/3 górnej części ogrodzenia musi być ażurowa. Jeżeli wysokość ogrodzenia przekracza 2,20 metra, musi to być zgłoszone do wydziału architektoniczno-budowlanego starostwa powiatowego. Podobnie, jeśli ogrodzenie znajduje się od strony drogi, placu lub innego miejsca publicznego. Zgłoszenia należy dokonać przed rozpoczęciem prac.

WARTO WIEDZIEĆ...

- Jeżeli chcesz sprzedać mieszkanie albo dom przed upływem 5 lat od daty jego wybudowania, w takim wypadku musisz liczyć się z koniecznością zapłaty podatku w wysokości 10 procent kwoty, jaką uzyskałeś ze sprzedaży. Podatek ten powinno się zapłacić bez wezwania – na rachunek urzędu skarbowego – w terminie 14 dni od dnia sprzedaży.

- Jeśli chorujemy i mamy zwolnienie lekarskie, to za ten czas otrzymamy wynagrodzenie z tytułu niezdolności do pracy. Będzie ono stanowić 80 % podstawy pensji. Bierze się pod uwagę przeciętną pensję z ostatnich 6 miesięcy. Przez pierwsze 33 dni zwolnienia wynagrodzenie wypłaca pracodawca. Potem chory otrzymuje zasiłek chorobowy z ZUS. Jeżeli pensja pracownika różni się w każdym miesiącu, to podstawę wymiaru zasiłku ustala się na podstawie jego zarobków z ostatnich 12 miesięcy. (js)

Hviezdy o nás

VÁHY (24.9.-23.10.)

Všetko nasvedčuje tomu, že po rokoch ožije v tebe stará láska. Bud' opatrný, zázraky nejestvujú. V práci budeš mať veľa úloh a starostí, ale so všetkým si dobre poradíš. Finančné problémy, ktoré ťa trápili, sa čoskoro priaznivo vyriešia.

ŠKORPIÓN (24.10.-22.11.)

Čaká ťa cesta, ktorá ti robí starosti. Neboj sa, skončí sa príjemne. Ani výdavky nebudú väčšie, ako si očakával. Snaž sa v rodine o vzájomné pochopenie a pohodu. Bud' istý, že neustále výčitky a akékoľvek ospravedlňovanie určite nepomôžu.

STRELEC (23.11.-21.12.)

Čoskoro sa v práci osvedčíš ako iniciatívny a schopný pracovník. Prinesie ti to zadosťčenie, ale aj nové povinnosti. Poháňajú ťa ambície, bud' však rozvážny. Zabolí ťa neúprimnosť niekoho z blízkeho okolia. Vedz, že najlepšou zbraňou je úsmev a dobrá vôľa.

KOZOROŽEC (22.12.-20.1.)

Nerob tajomstvo zo svojich plánov a prezrad' ich aspoň najbližším. Sám veľa nedokážeš a budeš potrebovať pomôcť a spoluprácu. Tvoja nervozita je v značnej mieri odôvodnená, ale ovládaj sa. Máš pred sebou nové možnosti a bolo by škoda, keby si ich nevyužil.

VODNÁR (21.1.-18.2.)

Nevedno, prečo máš vo svi-ku trápiť sa maličkostami. Tvoj život prestane byť jednotvárny, nové plány a nové známosti mu dajú hlbší zmysel. Len finančná situácia nebude najlepšia, začnú sa problémy spojené s väčšími výdavkami.

RYBY (19.2.-20.3.)

Onedlho sa ocitneš pred novými životnými problémami. Nepremári možnosť zlepšiť si existenčné podmienky. Konaj ofenzívne a rozhodne, no nepúšťaj sa do boja len pre uspokojenie svojej ctižiadostivosti. Múdry kompromis sa často viac vyplatí.

BARAN (21.3.-20.4.)

Vyzerá na to, že zanedľho dobre obstojíš v novej životnej skúške. Starí priatelia ti zostanú verní, mal by si to doceniť. Priateľ najblížšieho okolia je pre teba dôležitejšia, ako si to predstavuješ. Týka sa to aj tvojej rodiny, ktorá je tvojou najsilnejšou oporou.

BÝK (21.4.-20.5.)

Zdá sa, že si spokojný len vtedy, keď ti zveria úlohy, ktoré nikto nevie splniť. Vtedy sa vieš na ne plne sústreďiť. Nezabúdaj však ani na svoje náročné životné plány. Iste poznáš príslovie: Lepší vrabec v hrsti ako holub na streche, ale pre vrabca nezabúdaj na holuba.

BLÍŽENCI (21.5.-21.6.)

Iste nájdeš spôsob, ako zabrániť hroziacemu konfliktu, ktorý sa zdá byť nevyhnutný. Nebude to však dôvod k radosti, máš príliš veľa osobných problémov, ktoré ti nedovolia tešiť sa z úspechu. Až keď ich vyriešиш, nastanú pre teba chvíle skutočného šťastia.

RAK (22.6.-22.7.)

Ked' sa pousiluješ a prejavíš trochu dobrej vôle, môžeš získať priateľ okolia. Považuj však, či to stojí za to. Onedlho sa presvedčíš, kto si ťa skutočne váži a kto to iba predstiera. Iste ťa to prekvapí. Prejav trochu viac sebaistoty a ne-spoliehaj sa len na mienku iných.

LEV (23.7.-23.8.)

Onedlho prežiješ ďalšie chvíle. Pomôžu ti ich prekonáť ľudia, ktorých si nedávno spoznal. V citovom živote sa musíš konečne rozhodnúť. V podstate už vieš, čo chceš, ale ešte váhaš. Úplne zbytočne spájaš svoje rozhodnutie so splnením určitých podmienok.

PANNA (24.8.-23.9.)

Teš sa, že si konečne trochu oddýchnieš. Tvoje úsilie o dobré ovzdušie v rodine prinesie ţiadúce výsledky. Čoskoro ťa čaká viac spoločenských príležitostí a stretnutí. Môžeš očakávať príchod niekoho blízkeho. Snaž sa, aby spoločne strávené dni zanechali dobré spomienky. (jš)

NÁŠ TEST

Viete, kto ste?

Spôsob, sko sam seba posudzujete, rozhoduje aj o vašom zdraví a duševnom stave. Zamyslite sa teda pri každom výraze a vyberte si tie, ktoré sa na vás hodia.

1. sebaovládateľný,	21. prispôsobivý,
2. pomalý,	22. váhavý,
3. tvorivý,	23. ochotný,
4. často sa nudiaci,	24. škodoradostný,
5. priateľský,	25. otvorený,
6. vyhýbavý,	26. urážlivý,
7. skromný,	27. taktný
8. lenivý,	28. plný fantázie,
9. opatrný,	29. bojazlivý,
10. zvedavý,	30. egoistický,
11. zdravý,	31. plný rešpektu,
12. neporiadny,	32. nerozhodný,
13. spolucíiaci,	33. spoľahlivý,
14. tvrdohlavý,	34. kritický,
15. presný,	35. dôverčivý,
16. logický,	36. bojovný,
17. dôsledný,	37. vtipný,
18. často vážny,	38. uzavretý,
19. populivý,	39. pracovitý,
20. úlisný,	40. namyslený.

VYHODNOTENIE:

1. Z odpovedí, ktoré ste zakrúzkovali, vyberte premyslene a sebakriticky **12 vlastností**, ktoré sú na vás ako ušité.
2. Ak je z nich **8 negatívnych a 4 pozitívne**, potom máte šancu správne sa rozhodnúť pre skutočne zdravý spôsob života.
3. Ak je všetkých **12 vlastností pozitívnych**, mali by ste začať na sebe čo najskôr pracovať: duševne, mentálne aj telesne.
4. Ak je všetkých **12 vlastností negatívnych**, tak klamete sami seba. A lož je choroba. (jš)

MENO VEŠTÍ

RENÁTA – prosté, jasné, úprimné a dobrosrdečné meno

Je to často tmavšia blondína, niekedy však s rovnými gaštanovými buď červenými vlasmi, strednej alebo aj nízkej postavy. Má veľké zelenkové alebo sivé oči a nezriedka zaoblenú postavu. Pochádza obyčajne z mnohodetnej rodiny a často je najmladším dieťaťom alebo jediným dievčaťom medzi bratmi. Má okrúhlú tvár a rovný, priemerný nos. Je miláčikom celej rodiny. Napriek tomu musí od detstva pracovať, čo jej vôbec neprekáža. Často sa smeje a vzbudzuje smiech aj u iných. Od raného detstva býva dobrou gazzinou.

Renáta ako veľmi dôverčívá osoba ľahko prežíva svoju prvé lásku a niekedy aj neveľmi vydarené manželstvo. Občas sa rozvádzza, ale druhýkrát sa vydáva dobre a šťastne. Máva 2-3

– Teší ma, pane, že napriek vašej nie najlepšej diagnóze máte toľko optimizmu...

- Miláčik, máš ma rád?

- Pravdaže mám, - odpovie nežne on.

- A vezmeš si ma?

- Čo to máš za hlúpy zvyk meniť tému rozhovoru

* * *

- Takého lakovca, ako si ty, si nikdy nevezmem! Vraciam ti zásnubný prsteň!

- A kde je škatuľka, v ktorej som ti ho dal?

* * *

- Pán doktor, koľko mi ešte zostáva času?

- No, s televíznymi seriálmi by som už nerátal.

* * *

deti, najčastejšie dcéry. Nie je príliš ambiciozna a učí sa prieberne. Pracuje obyčajne ako predavačka, rolnička, vychovávateľka v materskej škole, robotníčka v závode a pod. Na každom pracovisku sa však cíti dobre. Nadriadení, zákazníci, priatelia a priateľky ju majú veľmi radi.

Vydáva sa za dobrého a pokojného človeka, ktorý je často usmiaty a plný pohody, prostoduchý, úprimný a manželke vždy verný. Je domased, podobne ako manželka, ktorá je inak znamenitá kuchárka. Väčšinu chutne a bohatu. Jej polievky by mohli stačiť za celý obed. Renáta sa s manželom snažia svojim deľom zaistiť vyššie vzdelanie. Tie však, aj keď sú dobre vychované a poslušné, bránia sa pred prílišnou starostlivosťou rodičov a pomerne skoro sa osamostatňujú, samozrejme v dobrom zmysle. Dcéry sa pomerne skoro vydávajú, podobne aj syn – ak ho majú, občas už počas štúdia. Všetky manželstvá sú spravidla šťastné. (jš)

Z denníka novomanželky:

Prvý mesiac po svadbe: Nikdy neoklamem svojho muža.

O dva mesiace: Nikdy by som nechcela oklamat svojho muža.

O tri mesiace: Ešte nikdy som neoklamala svojho muža.

O štyri mesiace: Už nikdy neoklamem svojho muža.

* * *

Host hovorí časníkovi:

- Povedzte vedúcemu, že dnes bolo to kurča mimoriadne chutné a bolo ho veľa!

- Preboha! Prosím vás, nekričte tak, ja som vám omylem dal jeho porciu.

* * *

- Paľko, už viac nechcem počuť, že sa s bratom bijete!

- Dobre, mami, zavriem dvere.

* * *

Dievča hovorí mládencovi:

- Mamička mi rozprávala, že môj pradedko uniesol moju prababičku.

- Neuveriteľné! Takí starí ľudia...

* * *

- Pán hlavný, máte na jedálnom lístku ešte nejakú polievku?

- Bola tam, ale už si ju nejaký host zotrel do taniera...

Veríte snom? Nie? Ani my neveríme, ale predsa každý z nás sa niekedy pozrie do snára, aj keď to pokladá za predsudok našich babičiek. Je to predsa zábava. A čo, keď sa vám dobrý sen splní: Tak teda, keď sa vám sníval:

- Klúč, nájdený – vyhneš sa nepríjemnostiam; stratený – veľa hádok v rodine; kovaný – šťastný pomer sa skončí; hľadaný – máš nepriadiok vo svojich veciach; zdvihnutý zo zeme – príjem, zisk;

- Kniha – česť a múdrost; kúpená – dozvieš sa nejakú novinku; darovaná – príjemná správa; viazaná – tvoj blahopyt sa zvyšuje; horiaca – strata priateľa.

- Klzisko – tvoje pomery sú neisté.

- Kobylka zelená – nastanú pre teba bezstarostné časy.

- Kométa – spory, problémy, ťažkosti.

- Komáre – Tvoji nepriatelia sa prepadnú.

- Komorník – dobré zásobenie, množstvo práce.

- Kone, podkúvané – dostane sa ti vysoké postavenie; čierne – smútok; biele – štásťie a radosť; mŕtve – musíš ťažko bojať o svoj chlieb; chudé – prekážky na ceste tvojho postupu; skrotené – čoskoro ťa čaká štásťie; pekne osedlané – zoznámiš sa s vysokou osobou.

- Konský chvost – vyznamenanie.

- Kontrolné hodiny – sú obklopený vyzvedačmi.

- Kopija – nenávisť a nepriateľstvo.

- Kopa sena – dobré majetkové pomery.

- Košeľa, oblečená – vyhneš sa nepríjemnostiam; vyzlečená – dobre oceníš prednosť blízkej osoby; roztrhaná – stroškotané nádeje; šítá – štásťie v láske; praná – domáce štásťie; špinavá – chráň svoju česť. (jš)

Dáte si panáka? V bratislavských obchodoch a trafikách sa objavila ozajstná kuriozita - panák. Sú to plastové 4-centilitrové poháriky naplnené boro- vičkou, vodkou alebo rumom za približne 16 Sk. Podľa slov riadi- teli firmy, ktorá túto jednohubku vyrába, sa snažili priniesť na slovenský trh niečo nové a zaují- mavé, čo tu ešte nebolo. Tešia sa

aj predavači, ktorí panáky predávajú. Podľa nich si ľudia výrobok pochvalujú, vyzdvihujú najmä jeho praktické plas- tové jednorazové balenie. V ďalšej fáze pripravuje výrobca do predaja ovocné destiláty zo sliviek, hrušiek a z iného ovocia. (Nový čas)

Neobvyklý trest. Na osem hodín postávania na rohu frekventovanej ulice odsúdil súd v USA 22-ročného muža za to, že neludsky zaobchádzal so svojím psom. Na krku Ulyssesa Zimmermanna visela počas absolvovania nezvyčajného trestu tabuľa s nápisom: „Prehrešil som sa, lebo som neludsky zaobchádzal so svojím psom.“ Mladý muž začal vykonávanie trestu o pol de- siatej predpoludním. Od okoloidúcich chodcov a automobilistov sa mu v krátkom čase dostalo toľko hrubých urážok, až sa nad ním zmiloval „do- dorca“ z radosť miestnych policajtov a pustil ho domov už okolo obeda. (Pravda)

Pomsta manželky. Angličanka Hayley Shaw (27) neverila vlastným ušiam, keď počula v rádiu svojho manžela hova- riť o tom, že by ju rád podyiedol s jej vlas- tnou sestrou. Úplne ju však vyvie- dlo z rovnováhy to, keď verejne vyznal lásku modelke Jodii Marsh a povedal, že by dokázal kvôli nej opustiť aj svoju ženu a deti. Ako sladkú pomstu mu predala jeho milované autíčko, a nie hocijaké - Lo- tuss Esprit Turbo, ktorého cena sa pohybuje v hraniciach ponad jeden milión korún. Cez internet ho okamžite dala na predaj a to za neu-

Škodlivosť vysokých podpätkov.

Nejedna žena netají, že vysoké podpätky ju privádzajú na pokraj šialenstva. Zdá sa, že na tom niečo bude. Švédski vedci totiž objavili alarmujúci fakt, že dlhodobé nosenie lodičiek môže spôsobiť schizofréniu. Vysvitlo, že nosenie podpätkov vyvíja neprirodzený tlak na lýtku, svaly tuhnú a nohy sa nedokrvujú. Horšia je skutočnosť, že sa týmto tlakom znižuje aj vyplavovanie dopamínu, látky, ktorá je zodpovedná za duševnú pohodu a pocit spokojnosti. Jej postupným úbytkom dochádza ku psychickým poruchám. K tomuto záveru dopomohla aj

statistika, ktorá jednoznačne ukazuje, že výskyt schizofrénie je mnohonásobne vyšší vo vyspelých krajinách, kde sa vysoké topánky tešia veľkej obľube.

Zachraňujú dieťa mŕtvej tehotnej ženy. Americkí lekári bojujú o život ešte nenaisteného dieťata, ktorého matka, mladá Američanku s rakovinovým ochorením je už takmer dva mesiace v štadiu klinickej smrti. Lekári vo Virgíniu ju umele udržujú pri živote, aby mohla donosiť dieťa. Po pôrode ju odpoja od prístrojov a jej telesné funkcie ustanú. Lekári sa snažia, aby sa dieťa vyvíjalo v matkinom tele čo najdlhšie, čím podstatne vzrastú jeho šance na normálny život. Zároveň sa však obávajú, že postupujúca rakovina by mohla zasiahnuť placentu a vážne ohrozí ne- narodené dievčatko. Rakovina už zasiahla Susanu pečeň, čo podľa odborníkov zvyšuje pravdepodobnosť, že pôrod budú musieť lekári vyvolať podstatne skôr, než v riadnom 40. týždni. Ak by pečeň začala zlyhávať, lekári už dali rodine najavo, že budú odporúčať okamžitý pôrod. 26-ročná Susan náhle stratila vedomie 7. mája, keď bola v 15. týždni tehotenstva, pričom ustali jej mozgové funkcie a tento stav už nebo- lo možné zvrátiť. Na prianie manžela ju

neodpojili od prístrojov a umelo udržujú jej telesné funkcie. Vyhliadky na zdravý vývoj dieťata rastú s každým týždňom. V 25. týždni tehotenstva sú také šance sedemdesiatpercentné, v 28. týždni vzrastajú na 90 percent a v 30. týždni na 95 percent. (Pravda)

vereitelných 18 korún. K tomu pripojila poznámku, že auto musí zmiznúť z domu skôr, ako sa manžel vráti domov. Za päť minút sa auto predalo. (blesk)

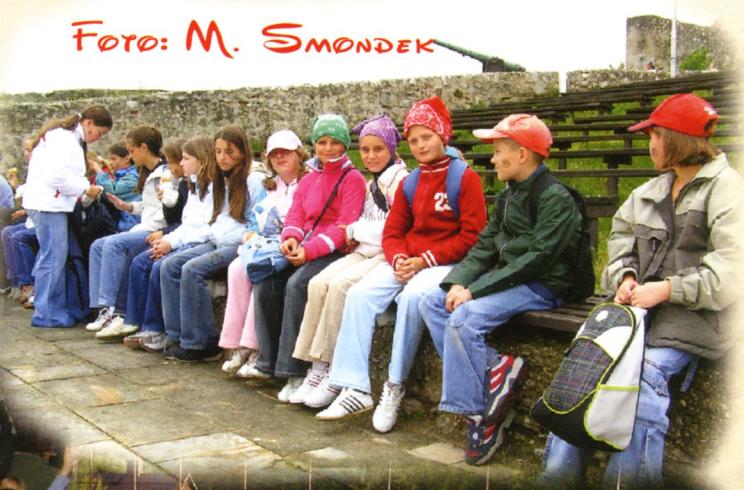

Spievajte si za volantom. Motoristi, ktorí si radi spievajú počas šoférovania, majú tendenciu viac sa koncentrovať - a je aj menšia pravdepodobnosť, že zaspia za volantom - vyplýva z britského prieskumu. Avšak vodiči by mali obmedziť príliš silné tóny alebo komplikované rytmusy, ktoré môžu odvádzať pozornosť od cesty. Podľa lekárky Nicoly Dibbenovej, hudobnej psychologičky z univerzity v Sheffielde, spievanie stimuluje nielen myseľ, ale aj telo, čím spôsobuje zvýšenú pozornosť a súčasne znižuje únavu. Ďalej si myslí, že hudba je efektívnejšia ako ticho. Dobrá je aj konverzácia alebo pustené rádio. Spievanie je však menej rozptyľujúce ako konverzácia, pretože vodiči spievajú ľahké a opakujúce sa slová, ktoré už vedia. Prieskum, ktorého sa zúčastnilo 1780 ľudí, zi- stil, že 63 percent vodičov, ktorí nemali nehodu viac ako štyri roky, počas jazdy spieva alebo počúva rádio. (Nový čas)

KRAJANSKÉ DETI V TÁRORE NA SLOVENSKU

Foto: M. ŠMONDEK

Nedecké krajanky. Foto: Ž. Bogačíková

DRUKARNIA

Towarzystwa Słowaków w Polsce

adres biura Zarządu Głównego TSP:

ul. św. Filipa 7, 31-150 Kraków
tel.: (012) 634-11-27, 632-66-04, 633-09-41
fax: (012) 632-20-80
e-mail: zg@tsp.org.pl
NIP: 676-01-12-788
nr konta: Bank Polska Kasa Opieki S.A.
III/O Kraków 36-1240-2294-1111-0000-3708-6972

Oferujemy:

- jedno- i wielobarwne druki wysokiej jakości do formatu A2,
- skład komputerowy,
- kompleksowe opracowanie prac,
- prace introligatorskie,
- wydawnictwa i inne

Polecamy do nabycia nasze publikacje:

■ Almanach, Słowacy w Polsce cz.III, (rocznik), Kraków 1995	10,00 zł
■ Almanach, Słowacy w Polsce cz.VI, (rocznik), Kraków 1999	10,00 zł
■ Almanach, Słowacy w Polsce cz.VII, (rocznik), Kraków 2000	10,00 zł
■ Almanach, Słowacy w Polsce cz.VIII, (rocznik), Kraków 2002	10,00 zł
■ Almanach, Słowacy w Polsce cz.IX, (rocznik), Kraków 2002	10,00 zł
■ J. Ciągwa, J. Szpernoga, Słowacy w Powstaniu Warszawskim, Kraków 1994	8,00 zł
■ Zbigniew Tobjański, Czesi w Polsce, Kraków 1994	10,00 zł
■ J. Ciągwa, Dzieje i współczesność Jurgowa, Kraków 1996	10,00 zł
■ H. Homza, St. A. Sroka, Štúdie z dejín stredovekého Spiša, Kraków 1998	11,00 zł
■ Miejsce w zdarzeniu antologia współczesnych opowiadań słowackich, Kraków 1998	12,00 zł
■ Vlastimil Kovalčík, Klucz Świata wybór poezji, Kraków 1998	13,00 zł
■ Pavol Országh Hviezdoslav, Deti Prometeusa, Kraków 1999	20,00 zł
■ Miasta i Miejsca, Mestá a Miesta, Kraków 2001, II polsko-słowackie spotkania poetów	10,00 zł
■ Antologia współczesnej poezji słowackiej, Kraków 2002, w przekładach Bohdana Urbankowskiego	15,00 zł
■ Julian Kwiek, Z dziejów mniejszości słowackiej na Spiszu i Orawie w latach 1945–1957, Kraków 2002	10,00 zł